

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

« Облік та оподаткування операцій з запасами на сільськогосподарському підприємстві»

Студента 2 курсу, 10м групи,
Спеціальності 071
«Облік та оподаткування»
Спеціалізації «Облік та
податковий консалтинг»

Підпис студента

Криси Дмитра
Юрійовича

Науковий керівник:
Доктор економічних наук,
професор

Підпис керівника

Фоміна Олена
Володимирівна

Гарант освітньої програми:
Доктор економічних наук,
доцент

підпис керівника

Король Світлана Яківна

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗАПАСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність та класифікація запасів сільськогосподарського підприємства.....	6
1.2. Концептуальні засади обліку та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства.....	15
Висновки за розділом 1.....	18
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАПАСАМИ НА ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «ЛУЗІР'Я».....	20
2.1. Фінансовий облік запасів та узагальнення інформації про запаси у звітності.....	20
2.2. Оподаткування та відображення у податковій звітності операцій з запасами.....	26
2.3. Управлінський облік операцій із запасами на ФГ «Лузір'я».....	28
Висновки за розділом 2.....	32
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «ЛУЗІР'Я».....	33
3.1. Напрями та заходи удосконалення обліку операцій із запасами.....	33
3.2. Удосконалення облікового забезпечення управління запасами.....	38
Висновки за розділом 3.....	44
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ФГ – фермерське господарство

ПКУ – Податковий кодекс України

ПДВ – податок на додану вартість

П(С)БО – положення (стандарт) бухгалтерського обліку

МСБО – міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

ТМЦ – товарно-матеріальні цінності

МВО – матеріально-відповідальна особа

МШП – малоцінні та швидкозношувальні предмети

МТП – машинно-тракторний парк

га - гектари

пп. – підпункт

с.г. – сільське господарство

млрд. грн. – мільярдів гривень

к-ть – кількість

з/п – заробітна плата

ВСТУП

Сільське господарство – одна з найбільш стратегічно важливих галузей української економіки, що забезпечує Україні продовольчу незалежність і створює робочі місця в сільській місцевості. Валовий внутрішній продукт в аграрному секторі економіки на кінець 2019 р. становив 358 млрд. грн., або 9% (+ 7,8%). Сільське господарство забезпечує більше 50% фонду споживання населення та є одним із лідерів серед секторів економіки в товарній структурі експорту та займає друге місце (додаток А), а також останні роки характеризується постійним позитивним зовнішньоторговельним сальдо.

Однією із основних складових для забезпечення ритмічності та безперервності діяльності будь-якого підприємства є запаси. Запаси займають одну з основних ролей у складі оборотних активів сільськогосподарських підприємств. Ефективне управління та чіткий контроль запасів дають змогу знизити витрати на їх зберігання, вивільнити із поточного господарського обороту частину фінансових ресурсів.

Одним із найточніших інструментів для контролю за запасами та управління ними є правильна організація ведення бухгалтерського обліку. Від достовірності, об'єктивності, правдивості та повноти відображення господарських фактів, пов'язаних із рухом запасів, залежить правдивість усіх суттєвих для користувачів показників. Контроль за використанням запасів дозволяє мінімізувати ризик банкрутства підприємства та підвищити ефективність обліку, контролю та політики управління запасами з метою збереження, стабілізації та підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання.

Питанням раціонального використання запасів, їх обліку та оподаткування обґрунтовані в роботах Бегун С. [1], Бержанір І.А. [3], Бутинця Ф.Ф. [6], Васільєвої Л.М. [7], Голова С.Ф. [11], Карпенко О.В. [23], Коваль Н.І. [25], Кононенко Н.А. [27,28], Пилипів Н.І. [51], Сопко В.В. [65], Ткаченко Н.М. [68] та інших дослідників. Серед зарубіжних вчених питання обліку запасів знайшли своє відображення в роботах Апчерча А. [73] та інших дослідників.

Проте вивчення наукових праць свідчить про те, що й досі існують дискусійні теоретичні положення і важливі питання щодо обліку запасів, що потребують вивчення та удосконалення. У багатьох дослідженнях не зовсім достатньо уваги приділено проблемам інформаційного забезпечення обліку; не висвітлено вплив управління запасами на перебіг внутрішньовиробничих процесів підприємства та підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності. Тому вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліку та управління запасами є актуальним для більшості аграрних підприємств і потребує подальших досліджень.

Наукова гіпотеза: можливість вдосконалення теоретико-методичних, організаційних та практичних аспектів обліку та оподаткування операцій із запасами на сільськогосподарських підприємствах, що дозволить забезпечувати більш якісною обліковою інформацією всіх її користувачів та підвищити ефективність прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Мета випускної кваліфікаційної роботи: обґрунтування теоретичних та методичних аспектів обліку і оподаткування операцій із запасами на сільськогосподарських підприємствах на сучасному етапі.

Відповідно до поставленої мети визначено основні завдання, спрямовані на її досягнення:

- дослідити економічну сутність категорії запасів, розглянути їх класифікацію на сільськогосподарських підприємствах;
- проаналізувати концептуальні засади обліку та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства;
- описати особливості фінансового обліку запасів та узагальнення інформації про запаси у звітності на прикладі ФГ «Лузір'я»;
- проаналізувати оподаткування та відображення у податковій звітності операцій з запасами;
- охарактеризувати управлінський облік операцій із запасами на ФГ «Лузір'я»;
- розкрити можливі напрями та заходи удосконалення обліку операцій із запасами;

- розкрити напрями удосконалення облікового забезпечення управління запасами.

Об'єкт дослідження: процес обліку та оподаткування запасів на сільськогосподарських підприємствах.

Предмет дослідження: теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти обліку та оподаткування запасів на сільськогосподарських підприємствах

Методи дослідження: обумовлені об'єктом і предметом курсової роботи. Для розв'язання визначених завдань, досягнення мети застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: методи системного аналізу, методи прямого структурного аналізу. При опрацюванні вихідної інформації були використані загальнонаукові методи аналізу, синтезу, абстрагування та узагальнення.

Інформаційною базою дослідження виступали законодавчі та нормативні документи України, праці та публікації вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку та оподаткування запасів на сільськогосподарських підприємствах, а також спеціалізовані періодичні видання, первинні документи, облікові реєстри та форми звітності ФГ «Лузір'я».

Наукова новизна полягає в удосконаленні обліку та оподаткування операцій із запасами на ФГ «Лузір'я» та знайшло подальший розвиток у вдосконаленні організації обліку запасів на досліджуваному підприємстві, запропоновано можливі шляхи його удосконалення.

Практична значущість результатів проведеного дослідження полягає в розробці обґрунтованих методичних рекомендацій стосовно удосконалення організації обліку та оподаткування операцій із запасами на ФГ «Лузір'я», які також можуть бути впроваджені на інших вітчизняних підприємствах аналогічної сфери діяльності.

Публікації та апробація результатів дослідження: за темою випускної кваліфікаційної роботи автором підготовлено наукову статтю: Криса Д.Ю., Фоміна О.В. «Облік операцій з запасами на сільськогосподарському підприємстві».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗАПАСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація запасів сільськогосподарського підприємства

Необхідною умовою функціонування виробничої діяльності будь-якого сучасного сільськогосподарського підприємства є наявність ресурсного потенціалу. Запаси становлять вагомую частку оборотних активів підприємства, є складовим елементом формування вартості, який має вагомий вплив на формування грошових потоків підприємства та на фінансові результати господарської діяльності в цілому. Важко уявити безперервний та ритмічний процес виробничої діяльності на підприємстві без наявності запасів [4].

У процесі здійснення своєї господарської діяльності суб'єкт господарювання застосовує різного роду запаси, які належать до оборотних коштів підприємства. Маючи ту чи іншу форму, запаси завжди посідають певне місце на всьому шляху руху товарів починаючи з виробництва і до сфери обігу.

Методичні аспекти стосовно сутності, визнання та порядку оцінки запасів наведено у П(С)БО 9 «Запаси», МСБО 2 «Запаси», а також у Методичних рекомендаціях з обліку запасів [37, 42, 56]. Визначення сутності запасів згідно П(С)БО 9 та основні умови їх визнання наведено у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Визначення сутності запасів згідно П (С) БО 9 «Запаси»

Запаси розглядаються як активи, що:	- утримуються підприємством з метою подальшого продажу, розподілу чи передачі за умов його звичайної господарської діяльності
	- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва
	- утримуються для споживання під час виробництва продукції, надання послуг або виконання робіт, а також у процесі управління підприємством

Продовження таблиці 1.1

Запаси мають відповідати ознакам	- бути власністю підприємства
	- мати матеріально виражену форму
	- мати одне з таких призначень – або використовуватися у процесі виробництва (що стосується виробничих підприємств), або у процесі реалізації (стосується виробничих та торговельних підприємств)
	- запаси повинні відновлюватися, тобто постійно витрачатися, реалізовуватися та оперативно бути замінені новими; а також бути спроможними перетворюватися в грошові кошти протягом року або одного повноцінного операційного циклу

Джерело: розроблено на основі [56].

Поняття «запаси» досить досліджене, тому необхідно звернутися до наукової літератури, де зустрічається багато різних поглядів вчених, економістів, пов'язаних із даною категорією (додаток Б). Варто зазначити, що кожне із них має власне тлумачення й несе суб'єктивний характер.

Бержанір І.А. трактує запаси як частину матеріальних ресурсів підприємства, які є сукупністю предметів праці й перебувають на підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих деталей, палива, тари і тарних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин та інших матеріалів, що становлять матеріальну основу продукції підприємства, надають їй якісних властивостей, беруть участь у виробництві протягом одного виробничого циклу і повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції [3].

Бутинець Ф.Ф. розглядає запаси як предмети праці, які призначені для виробництва продукції (виконання робіт та надання послуг), обслуговування виробництва та адміністративних потреб і можуть бути перетворені на грошові кошти протягом одного операційного циклу. До запасів сільськогосподарських підприємств відносить дві групи: виробничі запаси та сільськогосподарську продукцію [6].

Коваль Н.І. розглядає запаси як складову частину матеріальних ресурсів, які формують виробничі ресурси підприємства.

Подолянчук О. А. зазначає, що запаси – це матеріальні оборотні активи, які протягом операційного циклу використовуються в повному обсязі для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства [54].

Сопко В.В. визначає запаси як предмети праці, які необхідні для забезпечення подальшого відтворення, підтримки сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, які знаходяться на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання або реалізації [65].

Варто зазначити, що порядок визнання запасів згідно Національних та Міжнародних Стандартів є однаковим.

Відповідно щоб віднести запаси до категорії активів, необхідно враховувати ті ж самі умови, які виставляються до визнання активів [4]. Тобто, запаси можна визнавати активом виключно у конкретних випадках, а саме:

1. Коли існує імовірність того, що господарюючий суб'єкт може в майбутньому отримати економічні вигоди, що пов'язані з їх використанням чи реалізацією;

2. Їх вартість може бути достовірно визначена [56].

Проте такі вигоди будуть надходити на підприємство лише тоді, коли ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на запаси, перейдуть до суб'єкта господарювання.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів крім номенклатурного номера прийнято вважати партію, однорідна групу, марку, сорт і ін.

Методика облікового забезпечення формування необхідної інформації про запаси передбачає необхідність їх оцінки. Оцінка запасів відбувається у таких трьох випадках: при надходженні, при списанні й на дату складання балансу (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Оцінка запасів

Джерело: розроблено на основі [56].

У процесі виробництва товарно-матеріальні цінності використовуються неоднаково – це найчастіше залежить від галузевої специфіки діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання [6].

Але норми Стандарту 9 розповсюджуються не на всі об'єкти обліку. Перелік таких об'єктів, на які норми не діють наведено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2 Перелік об'єктів обліку, на які не розповсюджуються норми П(С)БО 9 «Запаси»

Джерело: розроблено на основі [56].

Отже, в загальному, під запасами розуміємо матеріальні ресурси, які одноразово споживаються у виробництві, становлять основу собівартості продукції, яку виготовляє підприємство і характеризуються речовою формою, макроекономічним змістом, мікроекономічним призначенням та наявністю облікової складової (рис. 1.3).

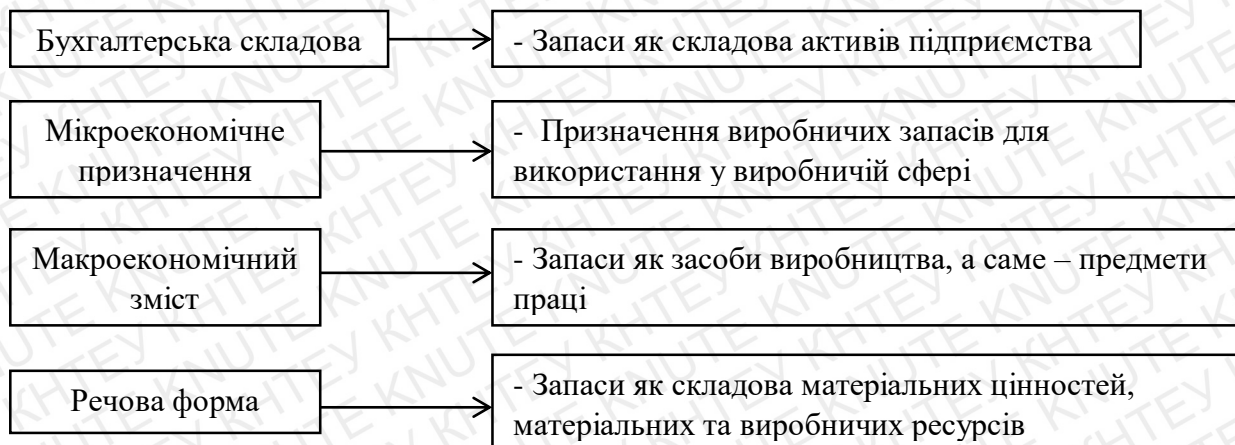

Рис. 1.3. Сутність запасів як об'єкта обліку та оподаткування

Джерело: авторська розробка.

Представлене визначення дозволяє поєднати матеріальну основу запасів, їх економічну природу та їх зміст як об'єкту обліку і оподаткування підприємства.

Після того, як запаси потрапляють на підприємство вони у різні моменти можуть належати до різних груп [2]. Як правило, матеріальні цінності надходять на підприємство у вигляді сировини, матеріалів і комплектуючих виробів, які призначені для виробництва, а також товарів, придбаних для перепродажу. Після потрапляння у технологічно-виробничий процес, вони стають елементами категорії незавершеного виробництва, а ще після того стають продукцією сільськогосподарського виробництва. Окрім того, для забезпечення виробництва підприємство утворює запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів [5].

У власності господарюючого суб'єкта може бути велика кількість запасів, яким характерне широке різноманіття та господарське призначення. Одні підприємство споживає повністю, інші частково видозмінюють свою форму, ще інші просто сприяють виготовленню нового продукту без включення до маси чи складу [61]. Саме тому групування запасів допомагає забезпечити прийняття

раціональних управлінських рішень стосовно організації дієвого використання запасів у ході діяльності господарюючого суб'єкта.

Вивчаючи класифікацію запасів, необхідно зазначити, що в економічній літературі розглядаються різні підходи до даного процесу. Підходи різних вчених до класифікації запасів наведено у додатку В.

Класифікація запасів на підприємстві необхідна для полегшення ведення аналітичного обліку ТМЦ, раціональної організації складського господарства, для спрощення проведення аналізу, нормування, майбутнього планування, управління запасами, інших потреб господарюючого суб'єкта [30].

На рисунку 1.4. наведено класифікаційні ознаки запасів.

Рис. 1.4. Класифікація запасів для організації облікового процесу

Джерело: розроблено на основі [27].

Задля розширення даної класифікації запасів та враховуючи особливості сільського господарства, пропоную використовувати наступні класифікаційні ознаки:

- 1) За напрямом використання:
 - для урожаю поточного року;
 - для майбутнього урожаю;
 - для інших господарських потреб.
- 2) За часом зберігання на підприємстві:
 - тривалого зберігання;
 - нетривалого зберігання;
 - швидкопсувні.

На сільськогосподарських підприємствах запаси найчастіше класифікуються за трьома ознаками (таблиця 1.2)

Таблиця 1.2

Групування запасів за П(С)БО 9 „Запаси”

Ознаки групування	Вид запасів
1	2
Призначені для реалізації в умовах звичайної діяльності	Готова продукція, продукція сільськогосподарського виробництва
Знаходяться в процесі виробництва	Незавершене виробництво, напівфабрикати, брак у виробництві
Призначені для споживання при виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг, а також управління підприємством	Виробничі запаси, малоцінні та швидкозношувальні предмети

Джерело: розроблено на основі [56].

В ході матеріального потоку ресурси переходять із одного стану в інший, що знайшло відображення в класифікації запасів. Спочатку запаси надходять на підприємство у вигляді сировини, матеріалів і комплектуючих виробів, призначених для виробництва. Потрапляючи у виробничий процес, вони

переходять в категорію незавершеного виробництва, після чого запаси стають готовою продукцією. Крім того, для забезпечення виробництва підприємство утворює і запаси малоцінних та швидкозношуваних предметів [61].

Важливе значення має класифікація матеріалів за економічним змістом, яку пропонуємо розглянути докладніше.

Сировина – добути, вирощені власними силами або придбані на стороні оборотні ресурси, які на момент придбання не пройшли жодної стадії промислової обробки і призначені для споживання власним виробництвом як необхідний компонент майбутнього продукту виробництва. Матеріали – придбані на стороні оборотні ресурси, призначені для використання у власному виробництві як необхідний компонент майбутнього продукту цього виробництва або для обслуговування технологічного процесу і управління. Матеріали умовно можна поділити на основні та допоміжні. Основні матеріали – це матеріали, які становлять основу продукту виробництва. Допоміжні матеріали – матеріали, які використовують для обслуговування процесу виробництва й управління [67].

Цей поділ має умовний характер і часто залежить лише від кількості матеріалу, використаного на виробництво різних видів продукції.

До групи допоміжних матеріалів у зв'язку з особливістю використання окремо виділяють паливо, тару й тарні матеріали, запасні частини.

Напівфабрикати – це сировина і матеріали, які пройшли певні стадії обробки, але ще не є готовою продукцією. У виготовленні продукції вони виконують таку ж роль, як і основні матеріали, тобто утворюють її матеріальну основу. Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби – придбані на стороні оборотні матеріальні активи, призначені для використання у власному виробництві як матеріальна основа або необхідний додаток до матеріальної складової майбутнього продукту цього виробництва [67].

Паливо виділяють у окрему групу з огляду на його велике економічне значення та специфіку використання. Паливо поділяють на технологічне, моторне (пальне) і господарське (на опалення).

Тара – оборотні матеріальні активи, призначені для транспортування, зберігання і продажу продукції. Тарні матеріали – оборотні матеріальні активи, призначені для виготовлення і ремонту тари. Будівельні матеріали – матеріальні активи, призначені для використання у капітальному будівництві об'єктів, що зводяться господарським або підрядним способом. Матеріали, передані в переробку – оборотні матеріальні активи, тимчасово передані на безоплатній основі підприємством-власником суб'єктам-переробникам для доведення її до стану, придатного для використання підприємством-власником у власних цілях. Запасні частини – оборотні матеріальні активи, призначені для використання під час проведення ремонту, реконструкції, модернізації, обладнання і машин (в тому числі транспортних засобів), ремонту обладнання і машин за замовленнями сторонніх осіб і для використання з метою гарантійного ремонту таких засобів. Матеріали сільськогосподарського призначення – виробничі запаси сільськогосподарського підприємства або підприємства, що займається вирощуванням продукції сільського господарства в межах своєї звичайної діяльності. Зворотні відходи виробництва – це залишки, що утворились в процесі переробки сировини і матеріалів, та які повністю або частково втратили споживчі якості (солома, гній, пташиний послід, тощо) [67].

Незавершене виробництво виступає у вигляді незакінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів.

Деякі вчені-економісти вважають, що запаси складаються не лише з сировини, матеріалів (основних і допоміжних), палива, матеріалів сільськогосподарського призначення, купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів, будівельних матеріалів, запасних частин, тари і тарних матеріалів, а й відходів основного виробництва, призначених для подальшого виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб [1, 61].

Наведена узагальнена класифікація запасів об'єднує у собі найконцептуальніші для потреб управління запасами ознаки та види запасів, а

тому забезпечує виконання основних завдань організації обліку та контролю запасів.

Групування запасів — важлива умова раціональної організації їх обліку. Класифікація не лише полегшує роботу працівників бухгалтерії, а й є необхідною для проведення ефективного контролю за станом залишків запасів на складах підприємства в межах потреб, а також за правильним їх використанням у виробництві. Організація аналітичного обліку запасів згідно з розробленою класифікацією сприятиме формуванню баз оперативних даних про їх наявність за деталізованими групами, матеріально-відповідальними особами та складами [62].

Отже, запаси є найбільш важливою і значною частиною активів сільськогосподарського підприємства та займають особливе місце у складі його майна.

1.2. Концептуальні засади обліку та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства

Функціонування економічного механізму будь-якого суспільства, в якому ведеться бухгалтерський облік господарських операцій на підприємствах, потребує використання відповідних правових норм, які б регулювали діяльність підприємств, їх відносини між собою, з іншими контрагентами та здійснювали регулювання обліку та оподаткування запасів підприємств.

Важливим аспектом нормативного забезпечення є збереження стабільності розвитку системи бухгалтерського обліку і створення належних умов для послідовного та раціонального здійснення нею притаманних бухгалтерському функцій у конкретному економіко-правовому середовищі.

Законодавчими органами України було прийнято цілу низку законів та нормативно-правових актів, які регулюють діяльність підприємств, їх взаємовідносини з державою тощо.

В додатку Д наведено законодавчі і нормативні акти, які регулюють діяльність підприємств, організацію бухгалтерського обліку в Україні і, зокрема,

ведення обліку та оподаткування запасів сільськогосподарських підприємств, що були використані при написанні випускної кваліфікаційної роботи.

Основою бухгалтерського обліку є Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [18] є нормативним документом, який визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, що здійснюється на підприємстві. Основними положеннями П(С)БО 9 «Запаси» [56] є методологічні формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. П(С)БО 30 «Біологічні активи» [58] визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності [18].

Проведений огляд нормативно-правових актів дає змогу надати наступні визначення складовим запасів:

- Виробничі запаси – придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці на підприємстві. До них відносяться: сировина і матеріали, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали [55].
- До малоцінних та швидкозношуваних предметів відносять предмети, які використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року, такі як інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо.
- Брак – це продукція, напівфабрикати, деталі, вузли і роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням або можуть бути використані лише після додаткових витрат та виправлення.

- Під напівфабрикатом розуміють продукт окремих технологічних фаз (переробок, цехів, дільниць, бригад тощо), який повинен пройти ще одну або декілька технологічних фаз обробки, перш ніж стати готовою продукцією.
- До незавершеного виробництва відносять закінчену, виготовлену, але не повністю укомплектовану або ж не прийняту замовником продукцію, незакінчені або не прийняті замовником роботи і послуги товарного характеру.
- Готова продукція – це продукція, яка пройшла обробку, випробування, приймання, укомплектована згідно з умовами договорів із замовниками, відповідає технічним умовам і стандартам [22].
- Сільськогосподарська продукція - актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [58].

Стосовно стану нормативної бази України слід вказати, що структура її побудована таким чином, щоб охопити всі сфери господарювання та визначити основні принципи підприємницької діяльності. Велика кількість нормативних актів, на перший погляд, може свідчити про “турботу держави й намагання полегшити життя підприємцям”. Але в даному випадку слід обирати не кількість, а якість. Бухгалтер не може кожен день стежити за змінами в законодавстві та висліджувати невідповідності між ними.

Для кращого розуміння законодавства потрібно користуватися спеціальною літературою: книги, професійні газети та журнали, в яких розглядаються питання бухгалтерського обліку.

В додатку Е наведено перелік спеціальної літератури, за допомогою якої були розглянуті питання випускної кваліфікаційної роботи.

На думку Карпенко О.В., Хоменко Н.В., Верига Ю.А.. запаси – це різні речові елементи, що використовуються у процесі фінансово-господарської діяльності як предмети праці, а відповідно повинні споживатися в кожному господарському циклі і повністю переносити свою вартість на витрати підприємства та вартість продукції або товарів, що виготовляється або реалізується [23].

Коваль Н.І. розглядає запаси як цінності, які тимчасово не використовуються і очікують надходження в процес виробничого споживання [26].

Деякі вчені-економісти (зокрема Кононенко В.А. та Пилипів Н.І.) вважають, що запаси складаються не лише з сировини, матеріалів (основних і допоміжних), палива, матеріалів сільськогосподарського призначення, купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів, будівельних матеріалів, запасних частин, тари і тарних матеріалів, а й відходів основного виробництва, призначених для подальшого виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб [27, 28, 51].

Стосовно представленої у переліку літератури слід вказати, що вона виступає джерелом для оволодіння теоретичними і практичними знаннями в області обліку і оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства. Проте при використанні підручників, навчальних посібників з бухгалтерського обліку потрібно керуватися змінами, які відбулися у законодавстві. Зручно користуватися періодичними виданнями (газетами, журналами). В даному розділі роботи вказані законодавчі і нормативні документи, які, зокрема, були використані під час написання випускної кваліфікаційної роботи.

Висновки за розділом 1

Розкриття теоретичних основ обліку та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства дала змогу зробити наступні висновки:

1. Для забезпечення безперебійного та ритмічного процесу виробничої діяльності будь-якому сільськогосподарському підприємству необхідна наявність ресурсного потенціалу. Запаси становлять вагомую частку оборотних активів підприємства, є складовим елементом формування вартості, який має вагомий вплив на формування грошових потоків підприємства та на фінансові результати господарської діяльності в цілому.

2. Підсумовуючи різноманітні погляди економічних джерел та нормативно-правових актів, можна зазначити, що запаси це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством;

та визначаються активом у тих випадках, коли існує ймовірність того, що підприємство може в майбутньому отримати економічні вигоди, які пов'язані з їх використанням чи реалізацією, та їх вартість може бути достовірно визначена.

3. З метою полегшення ведення обліку запасів та спрощення їх аналізу, доцільно застосовувати їх класифікацію, що забезпечить прийняття обґрунтованих управлінських рішень стосовно ефективного витрачання запасів у ході діяльності суб'єкта господарювання.

4. Проведений аналіз нормативно-правових актів свідчить, що значна кількість методологічних та методичних помилок, що часто допускаються при організації та веденні обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах, можна пояснити відсутністю не лише нормативно-правових актів для сільськогосподарської галузі, а й публікацій, де висвітлюються питання обліку запасів саме цієї галузі у відповідності до П(С)БО.

5. Проведений критичний аналіз економічної літератури дає змогу узагальнити кількість класифікаційних ознак та повноту розкриття їх складових; встановити, що потрібно використовувати економічну та технічну класифікацію, які конкретизують деталізацію запасів, що дасть змогу ефективно побудувати синтетичний та аналітичний облік запасів.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАПАСАМИ НА ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОПОДАРСТВІ «ЛУЗІР'Я»

2.1. Фінансовий облік запасів та узагальнення інформації про запаси у звітності

Об'єктом даного дослідження виступає фермерське господарство «Лузір'я», (додаток Ж) яке здійснює господарську діяльність, керуючись Конституцією та законами України актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями Засновника, нормативно-правовими актами, які видаються Міністерствами, іншими органами виконавчої влади в межах їх повноважень, а також Статутом.

Юридична адреса підприємства співпадає із фактичною: 39310, Полтавська обл., Новосанжарський р-н., с. Дмитренки.

Підприємство є платником єдиного податку 4-ої групи та ПДВ.

Фермерське господарство свою діяльність здійснює відповідно до чинного законодавства та Статуту.

Бухгалтерський облік ведеться з дотриманням наказу про облікову політику підприємства (додаток И).

Основною метою діяльності ФГ «Лузір'я» є не заборонена чинним законодавством України господарська діяльність, що спрямована для досягнення економічних і соціальних результатів з метою одержання прибутку.

Основними напрямками діяльності є:

- вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
- розведення великої рогатої худоби молочних порід;
- розведення свиней;
- допоміжна діяльність у рослинництві;
- виробництво м'ясних продуктів;

- перероблення молока, виробництво масла та сиру;
- оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;
- оптова торгівля живими тваринами;
- роздрібна торгівля з лотків і на ринках іншими товарами.

Організаційна структура ФГ «Лузір'я» та аналіз основних техніко-фінансових показників його діяльності наведені у Пояснювальній записці (додаток П).

Ефективне управління запасами сучасного сільськогосподарського підприємства вимагає підпорядкування їх загальній меті ефективності. Це в свою чергу передбачає існування тісного взаємозв'язку між окремими та узагальнюючими показниками виробничих запасів, готової продукції, поточних біологічних активів, незавершеного виробництва. Тому тут має місце синтетичне і аналітичне групування інформації по матеріальних цінностях суб'єкта господарювання.

Перелік документів, якими оформлюється рух запасів на ФГ «Лузір'я» наведено у додатку Р.

Усі товарно-матеріальні цінності, що надійшли на підприємство від постачальників, обліковуються в журналі-ордері 5А с-г.

На рис. 2.1. схематично зображено номенклатуру синтетичних та аналітичних рахунків для ведення обліку товарно-матеріальних цінностей різного роду. На ФГ «Лузір'я» облік операцій стосовно руху запасів ведеться на рахунках 2 класу з однойменною назвою "Запаси", передбаченому Планом рахунків, за яким ведуться відповідні субрахунки згідно діючого Плану рахунків.

Рис. 2.1. Схема організації синтетичного обліку запасів на ФГ «Лузір'я»

Джерело: авторська розробка.

Рахунки 2 класу «Запаси» в розрізі відповідних рахунків та субрахунків дебетуються при надходженні запасів на підприємство та їх дооцінці, та кредитуються при їх вибутті (витрачання на виробництво, для реалізації, при переробці, уцінці тощо).

Облік придбання різного роду запасів на ФГ «Лузір'я» прийнято вести за фактичною собівартістю, якою є їх первісна вартість плюс витрати на їх перевезення та заготівлю.

На ФГ «Лузір'я» для обліку транспортно-заготівельних витрат використовують аналітичний субрахунок 289. Проте, транспортно-заготівельні витрати на підприємстві включають до первісної собівартості запасів при умові, якщо до виконання робіт з транспортування будуть залучені сторонні організації.

Для обліку запасів, які не належать підприємству, робочим Планом рахунків передбачено використання позабалансового рахунку 02 "Активи на відповідальному зберіганні», що призначений для обліку цінностей, які тимчасово перебувають на підприємстві і не є його власністю, прийняті на комісію, в переробку, до монтажу, в довірче управління. Облік цих цінностей ведеться за цінами, передбаченими в договорах приймально-передавальних актах тощо. Всі товарно-матеріальні цінності, які обліковуються на цьому рахунку, підлягають інвентаризації в порядку і в терміни, передбачені наказом про облікову політику, а також наказом голови фермерського господарства на проведення інвентаризації.

Структура інформаційної системи на ФГ «Лузір'я» щодо стану запасів передбачає розподіл аналітичних функцій та добору інформації за ними між виконавцями (комірниками, обліковцями керівниками підрозділів, бухгалтером). Така оптимально сформована система є дуже зручною, адже дає змогу скоротити потік інформації, а управлінському персоналу – зосередити увагу на ключових моментах діяльності.

На ФГ «Лузір'я» аналітичний облік товарно-матеріальних цінностей починається на складах. Він ведеться в розрізі їх найменувань, за окремими машинами або групами однорідних предметів, місцями їх зберігання (склади, цехи, комори) та матеріально-відповідальними особами.

Необхідність використання рахунків аналітичного обліку полягає у можливості контролю за процесом зберігання та руху товарно-матеріальних цінностей, оцінки та проведенні інвентаризації. Визначення собівартості виробничих запасів відбувається з урахуванням показників аналітичного обліку, оскільки вони гарантують найвищий ступінь точності калькуляції, яка є підґрунтям грошової оцінки виробничих запасів.

При розробці системи аналітичного обліку на ФГ «Лузір'я» було враховано:

- потреби підприємства, вид та специфіка його діяльності для визначення кількості аналітичних рахунків;
- для обліку запасів має використовуватися натурально-вартісне вираження;

— облік по аналітичних рахунках ведеться за допомогою відомостей або карток;

— наприкінці звітного періоду необхідно звіряти інформацію на синтетичних та аналітичних рахунках.

Проте, аналітична інформація характеризує одиничні об'єкти, явища та процеси в господарській діяльності і не відображає всієї сукупності однотипних господарських операцій відносно певного об'єкта чи процесу в рамках визначеного проміжку часу.

Кожна з груп запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами кожному найменуванню, сорту, розміру запасів присвоюється коротке числове позначення (номенклатурний номер), яке записують до спеціального реєстру – номенклатури-цінника, де також вказують одиницю виміру і, по можливості, облікову ціну запасу. Номенклатурний номер вказується на кожному документі, що засвідчує будь-який рух запасів, що дозволяє уникнути помилок при заповненні прибуткових та видаткових документів та при здійсненні первинних записів у бухгалтерському та складському обліку матеріальних цінностей.

Для ведення аналітичного обліку запасів на складі на ФГ «Лузір'я» використовують картки складського обліку. Вони зберігаються в картотеці та згруповані за технічними групами згідно з номенклатурою-цінником. На підставі залишків на перше число місяця, які виводяться по кожному номенклатурному номеру в картках складського обліку, складаються відомості обліку залишків запасів (сальдові відомості), які використовуються для порівняння даних аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів. Проте є певні технічні незручності їх застосування. У разі значного руху матеріальних цінностей для записів у картках не вистачає місця, і доводиться кріпити все нові і нові екземпляри, що може стати причиною втрати окремих аркушів або їх непридатності до використання. У такій ситуації, фермерське господарство відкриває картки складського обліку на календарний рік. Картки за минулий обліковий період передаються до архіву.

Організація складського обліку на ФГ «Лузір'я» передбачає укладання договору про повну матеріальну відповідальність із колективом працівників складу – комірниками, навантажувачами, водіями навантажувальних пристроїв, працівниками вагового господарства. Матеріальна відповідальність спонукає працюючих до бережливого ставлення до матеріальних цінностей, що знаходяться на їх відповідальному зберіганні.

Матеріально-відповідальні особи, що здійснюють складський облік або є відповідальними за використання запасів на місцях їх споживання та витрачання, в кінці місяця складають та подають до бухгалтерії звіт про рух матеріальних цінностей (додаток С). До цього звіту заноситься вся інформація про рух матеріальних цінностей, в яких працівники бухгалтерської служби шляхом таксування за визначеними в обліковій політиці методами оцінки визначають вартість вибуття запасів.

Для зручності ведення аналітичного обліку на ФГ «Лузір'я» відкрито аналітичні рахунки, на яких обліковуються певні окремі типи або назви матеріальних цінностей. Наприклад: для обліку матеріалів сільськогосподарського призначення підприємство використовує субрахунок 208, який має відповідну назву. Використовуючи аналітичні рахунки третього рівня ведеться облік окремо насіння на рахунку 2081, мінеральних добрив – на 2082 тощо; при обліку продукції сільськогосподарського призначення фермерське господарство використовує рахунок 27, на якому веде облік окремо вирощеної пшениці на рахунку 271, кукурудзи – 272 тощо. Така розроблена відповідно до галузевої особливості підприємства система дозволяє бухгалтерії вести достовірний оперативний облік цінностей та надавати в стислі терміни необхідну деталізовану інформацію.

Типові проведення, які використовують для обліку запасів на ФГ «Лузір'я» наведено у додатку Т.

Інформація про запаси ФГ «Лузір'я» розкривається у II розділі Звіту про фінансовий стан малого підприємства «Оборотні активи». У рядку 1100 «Запаси» розкривається інформація про вартість виробничих запасів, малоцінних та

швидкозношувальних предметів, незавершеного виробництва та напівфабрикатів на звітну дату. Окремо, на вимогу користувачів фінансової звітності у рядку 1103 розкривається інформація про запаси готової продукції на звітну дату.

У рядку 1110 «Поточні біологічні активи» розкривається інформація про вартість поточних біологічних активів тваринництва (дорослі тварини на відгодівлі та в нагулі, молодняк тварин), облік яких ведеться відповідно до норм П(С)БО 30.

Що стосується статистичної звітності (додаток У), то у 2020 році ФГ «Лузір'я» є респондентом за наступними звітами:

- 24-сг (місячна) – «Звіт про виробництво продукції тваринництва та кількість сільськогосподарських тварин» – містить інформацію про продукцію вирощування сільськогосподарських тварин, продукцію тваринництва та надходження і вибуття сільськогосподарських тварин;

- 37-сг (місячна) – «Звіт про збирання врожаю сільськогосподарських культур» – містить інформацію про збирання сільськогосподарських культур та врожаю багаторічних культур у звітному році.

Отже, для обліку операцій стосовно руху запасів на ФГ «Лузір'я» використовують рахунки 2 класу з однойменною назвою "Запаси", за яким ведуться відповідні субрахунки згідно діючого Плану рахунків.

Аналітичний облік товарно-матеріальних цінностей на ФГ «Лузір'я» ведеться на складах, в розрізі їх найменувань, групами однорідних предметів, місцями їх зберігання, матеріально-відповідальними особами тощо.

2.2. Оподаткування та відображення у податковій звітності операцій з запасами

Згідно з нормами Податкового кодексу України податковий облік запасів повинен вестися усіма платниками податків [53]. Податковий облік запасів на ФГ «Лузір'я» ведеться згідно з наказом про облікову політику підприємства з дотриманням податкового законодавства.

Під час надходження запасів на ФГ «Лузір'я» підприємство керується нормами пп. 139.1.6 ПКУ. Суми ПДВ, сплачені у складі ціни запасів включаються не до первісної ціни запасів, а включаються до складу податкового кредиту підприємства за фактом першої події (або сплата авансу, або отримання запасів). Це означає, що сума ПДВ не включається до собівартості запасів при їх оприбуткуванні, обліку та вибутті.

Оприбутковуючи запаси, які будуть використані в операціях, які звільнені від оподаткування ПДВ або не є об'єктом оподаткування цим податком, окремо визначається сума «вхідного» ПДВ, що припадає на дані операції. Сума ПДВ включається до складу первісної вартості запасів згідно абзацу 3 пп. 139.1.6 ПКУ.

Операції з реалізації запасів на території України згідно пп. а п. 185.1 ПКУ є об'єктом обкладення ПДВ. На ФГ «Лузір'я» база оподаткування визначається згідно договірної вартості запасів, що реалізуються. Податкові зобов'язання з ПДВ визначаються за фактом першої події: отримання авансу від покупця або відвантаження реалізованих запасів.

Що стосується відображення у податковій звітності операцій із запасами, то щомісячно ФГ «Лузір'я» подається до податкових органів податкова декларація з ПДВ (рисунок 2.4), форма якої затверджена наказом Міністерства фінансів України.

Собівартість реалізованих запасів згідно з пп. 14.1.228 ПКУ визначається як витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом та/або придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду запасів, виконаних робіт, наданих послуг, та визначаються відповідно до П(С)БО, що застосовуються у частині, яка не суперечить положенням розділу III ПКУ.

Вартість запасів, витрачених для виробництва продукції та надання послуг, є однією із складових собівартості реалізованої продукції (послуг) та відображається у рядку 2050 Звіту про фінансові результати малого підприємства.

Назва про об'єктивний орган контролюючого органу, дата виходу №

НАТБРС/КІРНО
Назва Міністерства фінансів України
23 серп. 2019 року № 25
Буковинський обласний територіальний орган Міністерства фінансів України
від 23 серпня 2017 року № 279

**ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ
З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ**

01 011 X Діє
012 - Діє
Діє
ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

02 Загальний (податковий) період 2 0 2 0 0 (дні) (квартал) (місяць)

03 Платник: **Фермерське господарство "Лузір" а/г**
Л/П №

031 Податковий номер платника податку 1 або серія (за наявності) та номер паспорта 2 35010722

04 Ідентифікаційний податковий номер платника податку на додану вартість 350107216216

05 Податкова адреса: **Шевченка, с. ДІДИТRENKI, НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА ОБЛ. 39310**
Почтовий індекс: 3 9 3 1 0
Телефон: 034493329
Факс:
Електронна адреса: **luzir@ukr.net**

06 Сільськогосподарський товаровиробник, вивезений або який претендує на вивезення до Регстру структурних бюджетних одиниць

Декларація подана за: **ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ПОЛТАВСЬКЕ УПРАВЛІННЯ НОВОСАНЖАРСЬКА ДП (НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН)**
(забезпечувач контролюючого органу, за якого подається звітність)

Код рядка	Код дати	І ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	Обсяг податку (без податку на додану вартість)		Сума податку на додану вартість
			колонка А	колонка Б	
1		Операції на митній території України, що оподатковуються за основною ставкою та ставкою 7%, крім вивезення товарів на митну територію України	X	X	X
1.1	Д1	операції, що оподатковуються за основною ставкою	1 020 000		204 002
1.2	Д1	операції, що оподатковуються за ставкою 7%			
2		Операції з вивезення товарів за межі митної території України	X	X	X
2.1		операції, що оподатковуються за нульовою ставкою	-	-	0
2.2		операції, що звільнені від оподаткування	-	-	X
3		Інші операції, що оподатковуються за нульовою ставкою	-	-	0
4		Нараховано податкових зобов'язань відповідно до пункту 198.3 статті 198 та пункту 199.1 статті 199 Податкового кодексу України (далі – Кодекс) на операції, що оподатковуються за	X	X	X
4.1	Д1, Д3, Д7	основною ставкою	-	-	-
4.2	Д1, Д3, Д7	ставкою 7%	-	-	-

Рис. 2.4. Податкова декларація з ПДВ ФГ «Лузір'я» за серпень 2020р.

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я».

Собівартість реалізованої продукції (послуг) зменшує фінансовий результат до оподаткування і, відповідно, суму податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету. Але, оскільки ФГ «Лузір'я» є платником єдиного податку 4 групи (відповідно, не визначає та не сплачує податок на прибуток), то визначення собівартості реалізованої продукції (послуг) необхідно, насамперед, для забезпечення точності фінансової звітності та аналізу фінансових результатів діяльності господарства для керівництва.

Отже, податковий облік операцій із запасами на ФГ «Лузір'я» ведеться з дотриманням чинного податкового законодавства України. Податкова звітність подається ФГ «Лузір'я» вчасно та у повному обсязі.

2.3. Управлінський облік операцій із запасами на ФГ «Лузір'я»

Управлінський облік операцій із запасами – це процес забезпечення та підтримання оптимальної кількості й видів ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану організації. Необхідність управління матеріальними

цінностями можна пояснити тим, що виробництво – це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію [73].

Оскільки запаси є одними із найбільш дорогих активів ФГ «Лузір'я», а їх вартість може складати до 50% від суми загального інвестованого капіталу, ефективне управління цими оборотними активами дає можливість суттєво зменшити витрати підприємства, які можуть виникати внаслідок їх надлишку чи недостатчі.

Головна мета управління запасами на ФГ «Лузір'я» полягає в тому, що необхідно привести їх обсяг до такого рівня, який забезпечує безперервність процесу виробництва та дозволяє знизити витрати, пов'язані з їх утриманням.

Коло користувачів управлінської звітності ФГ «Лузір'я» складають: голова фермерського господарства, агроном та завідувач фермою. Інформаційні потреби користувачів управлінської звітності сформовані на підставі їх посадових обов'язків. Зокрема, голові фермерського господарства необхідна інформація про вартість запасів, собівартість вирощеної продукції та наявність запасів на складі; агроному потрібно контролювати наявність посівного матеріалу, добрив, засобів захисту рослин та запасних частин для забезпечення вчасного ремонту техніки; завідувачу фермою потрібно контролювати забезпеченість підприємства кормами та ветеринарними препаратами для лікування тварин.

Користувачі управлінської звітності мають наступні вимоги до неї:

- точність: звітність не повинна містити помилок та умисного перекручування відомостей;
- стислість: звітність не повинна містити зайву інформацію;
- своєчасність: звітність повинна бути підготовлена в строки, які дозволять вчасно прийняти ефективне рішення;
- корисність: звітність повинна давати можливість керівникам об'єктивно оцінювати ситуацію.

При впровадженні управлінського обліку операцій із запасами задля підвищення його точності та оперативності, на ФГ «Лузір'я» було проведено наступні дії:

- розроблено чітку номенклатуру запасів;
- раціонально організовано складське господарство;
- створено інструкції з обліку запасів;
- проведено групування та класифікацію запасів;
- розроблено норми витрачання запасів.

Чітке дотриманням комплексу вищенаведених дій дозволяє вірно відобразити первісну вартість запасів, порахувати їх вартість списання на виробництво, дати правильну оцінку незавершеному виробництву з досить високою точністю, правильно визначати собівартість вирощеної продукції та правильно зазначити розмір залишків товарно-матеріальних цінностей у формах фінансової звітності.

Найповнішу та найточнішу інформацію про будь-які переміщення запасів на ФГ «Лузір'я» можна отримати з первинних документів. На основі такої документації складаються оборотно-сальдові відомості за місцями зберігання, матеріально-відповідальними особами, центрами витрат тощо.

Правильно організована система бухгалтерського обліку руху запасів допомагає керівництву своєчасно прийняти управлінські рішення щодо оптимізації обсягу закупівель запасів, виявлення резервів зниження витрат, що пов'язані із заготівлею запасів, встановлення підприємством норм виробничих запасів, що забезпечить безперебійний випуск продукції.

Систематизація й групування облікової інформації в розрізі об'єктів та процесів проводиться за допомогою застосування бухгалтерських рахунків та проведення. За допомогою цих носіїв облікової інформації здійснюється відображення взаємозв'язків між об'єктами, деталізація облікової інформації про об'єкти в розрізі функціональних ознак.

Оскільки на підприємстві обліковується велика кількість номенклатур матеріальних цінностей, для раціонального обліку, контролю за наявністю і

використанням матеріальних цінностей, з метою уникнення помилок в обліку виробничих запасів, попередження фактів пересортування, усі виробничі запаси деталізують на більш докладні угруповання на відповідних аналітичних рахунках.

За кожною назвою або сортом матеріалів закріплений постійний шифр (номер), який проставлений на всіх документах, що пов'язані з обліком матеріалів. Цим шифром користуються також в аналітичному обліку.

Для цілей управління найважливішою є інформація з облікових реєстрів. Облікова інформація в реєстрах систематизується та узагальнюється пооб'єктно та за функціональними ознаками. На підприємстві операції з обліку, переміщення та вибуття запасів групуються в накопичувальні реєстри бухгалтерського обліку. На ФГ «Лузір'я» ведеться книга складського обліку запасів, в якій систематизується інформація з накладних та актів про приймання матеріалів. В умовах застосування комп'ютерних технологій, облікові реєстри на підприємстві можна систематизувати та узагальнювати облікові дані не тільки у вартісному вираженні, але й в натуральному.

Саме дані облікових реєстрів на ФГ «Лузір'я» найчастіше стають основою для побудови різної за формами управлінської бухгалтерської звітності, зміст показників яких відповідає інформаційним запитам управлінського персоналу.

Реалізація прийнятих управлінських рішень на ФГ «Лузір'я» передбачає оформлення наказу чи розпорядження, розробку плану та встановлення термінів реалізації, призначення відповідальних осіб, проведення інструктажу, а також порівняння альтернатив за очікуваними ефектами їх реалізації та вибір кращої альтернативи. Також постійно відбувається контроль за виконанням прийнятого рішення, а саме контроль ходу виконання, етапів, виконавців та коректування відхилень.

Отже, застосування управлінського обліку операцій із запасами на ФГ «Лузір'я» дає можливість вчасно прийняти вірне управлінське рішення. Компетентні управлінські рішення дозволяють мінімізувати неефективне використання та втрати запасів, що в кінцевому результаті дає можливість

підвищити ефективність функціонування підприємства, а саме, одержувати максимальний прибуток при мінімальних витратах.

Висновки за розділом 2

1. В ході аналізу основних відомостей про підприємство, його діяльності та форм звітності було встановлено, що ФГ «Лузір'я» повністю забезпечене запасами, що дозволяє ефективно функціонувати підприємству.

2. Для обліку операцій стосовно руху запасів на ФГ «Лузір'я» використовують рахунки 2 класу з однойменною назвою "Запаси", за яким ведуться відповідні субрахунки згідно діючого Плану рахунків..

3. Аналітичний облік товарно-матеріальних цінностей на ФГ «Лузір'я» ведеться на складах, в розрізі їх найменувань, за окремими машинами або групами однорідних предметів, місцями їх зберігання (склади, цехи, комори), матеріально-відповідальними особами тощо. Використання рахунків аналітичного обліку забезпечує можливість контролю за процесом зберігання та руху товарно-матеріальних цінностей, оцінки та проведенні інвентаризації.

4. Податковий облік операцій із запасами на ФГ «Лузір'я» ведеться з дотриманням норм чинного Податкового кодексу України. Вся необхідна податкова звітність подається вчасно і без помилок.

5. Щоб привести обсяг запасів до оптимального рівня, на ФГ «Лузір'я» організований управлінський облік запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, що має вагоме значення в управлінні діяльністю сучасного сільськогосподарського підприємства, в ефективному використанні матеріальних цінностей та становить основу формування системи управління підприємством. Управління запасами на ФГ «Лузір'я» дозволяє забезпечити безперервність процесу виробництва, та знизити витрати, пов'язані з їх утриманням.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «ЛУЗІР'Я»

3.1. Напрями та заходи удосконалення обліку операцій із запасами

Під час дослідження фінансового обліку операцій із запасами на ФГ «Лузір'я» було виявлено ряд помилок, які, на мою думку, притаманні не лише обліковій системи базового підприємства, а й переважній більшості сучасних підприємств, не зважаючи на те, як би добре вона не була налаштована. З метою вчасного запобігання здійснення таких помилок, або правильного їх вирішення працівникам бухгалтерії насамперед необхідно розуміти в чому може полягати зміст похибок та яким чином вони можуть виникнути. Як свідчить практика, навіть найдосвідченіші бухгалтери помиляються. Тому, в таблиці 3.1 розглянемо перелік виявлених помилок різних видів в обліку запасів.

Таблиця 3.1

Характерні помилки, що зустрічаються у процесі обліку запасів на ФГ «Лузір'я»

Вид помилки 1	Зміст 2
Помилки, допущені під час обліку запасів	<ul style="list-style-type: none"> - невірне і несвоєчасне оформлення документів по оприбуткуванню, руху і витратах ТМЦ; - відсутність договорів з матеріально-відповідальними особами; - неправильне формування собівартості запасів; - нерегулярна звірка даних обліку з фактичним рухом запасів на складах; - зберігання на складах великої кількості ТМЦ, які тривалий час не перебувають у використанні;
Помилки при документальному оформленні операцій із запасами	<ul style="list-style-type: none"> - невірне оформлення документації; - відсутність довіреностей на отримання ТМЦ; - не оформляються бухгалтерські довідки під зниження вартості ТМЦ
Помилки під час занесення інформації в облікові реєстри	<ul style="list-style-type: none"> - порушення відповідності синтетичних даних аналітичним; - не дотримуються вимоги стосовно обов'язковості всіх реквізитів первинних документів реєстрів обліку

Джерело: авторська розробка.

Сьогодні одним з важливих аспектів покращення оперативності обліку запасів та підвищення якості інформації для цілей прийняття рішень є автоматизація ведення облікових процедур. Завдяки використанню в обліку на ФГ «Лузір'я» сучасних комп'ютерних технологій значно підвищується продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращується організація обліку на підприємстві.

Широкое застосування комп'ютерної техніки матеріально-відповідальними особами дозволить максимально ефективно та швидко вести аналітичний облік з високим рівнем деталізації та широкою номенклатурою об'єктів аналітики. Відповідно, реєстрація операцій стосовно руху запасів як у хронологічному так і в системному порядку в розрізі синтетичних та аналітичних рахунків, яка до цього здійснювалась окремо, тепер зможе поєднатися в одному робочому процесі. Також великою перевагою буде те, що при такій організації контроль за відповідністю та рівністю даних аналітичного й синтетичного обліку забезпечується автоматично. До того ж така форма обліку дозволить зменшити кількість облікових працівників, що є вигідним для керівництва – робота виконуватиметься оперативно і без помилок.

Необхідно також зауважити, що широке забезпечення електронного обліку запасів на підприємстві вплине на:

- зменшення кількості документів, а також прискорить рух облікової інформації між складом та бухгалтерією;
- підвищить ефективності здійснення контролю над складанням документів і прийняттям обґрунтованих рішень стосовно управління запасами;
- покращить ефективність роботи окремих працівників та підприємства у цілому;
- зменшить витрат на роздрукування, передачу та зберігання значної кількості документів та їх копій.

Покращенню забезпечення ФГ «Лузір'я» запасами сприятимуть впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм таких документів, підвищення рівня автоматизації обліково-

обчислювальних робіт, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання й витрати сировини, матеріалів, комплектуючих виробів і т.п.

Для безпечного зберігання запасів, правильного приймання, та відпущення цінностей важливе значення має наявність на підприємстві в достатній кількості складських приміщень, оснащених ваговими і вимірювальними приладами, мірною тарою й іншими пристосуваннями. Важливим рішенням буде впровадження ефективних форм попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрат товарно-матеріальних ресурсів, приділення значної уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів.

Важливим напрямком удосконалення складського обліку запасів на ФГ «Лузір'я» буде вдосконалення форм документів, документообігу й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів. З цією метою нами розроблено схему організації ефективного документообігу на стадії первинного обліку запасів на ФГ «Лузір'я» (рис. 3.1).

Очевидно, що рішення як організаційних, так і методичних питань повинне ґрунтуватися на широкому використанні можливостей сучасних комп'ютерних технологій. При цьому найбільш ефективною є організація рішення таких завдань у комплексній системі керування підприємством.

В додатку Ф наведено оперограму руху «Накладної на реалізацію продукції». Даний документ дає змогу простежити логічні зв'язки між різними етапами роботи з документом, простежити послідовність такої роботи та її зміст.

Удосконалення процесу фінансового обліку й управління запасами на ФГ «Лузір'я» має передбачити певні зміни у веденні цього обліку, які на наш погляд треба робити за наступними напрямками:

- постійний перегляд норм витрачання запасів;
- передбачити в наказі про облікову політику постійне проведення інвентаризацій запасів в період здійснення польових робіт для унеможливлення крадіжок;

Рис. 3.1. Схема організації ефективного документообігу на стадії первинного обліку запасів

Джерело: авторська розробка.

- при оприбуткуванні зерна доцільно складати «Акт доробки зерна, насіння олійних культур і трав» (додаток Х), після доведення зерна до стану, призначеного для подальшого зберігання та використання. Запровадження даного первинного документа дозволить контролювати заходи щодо доведення зерна до стану, придатного для зберігання чи реалізації та чітко визначати залишки зернових відходів;

- до рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», передбачити в робочому плані рахунків наступні субрахунки:

- 271 «Продукція рослинництва»;
- 272 «Продукція тваринництва»;
- 273 «Продукція допоміжних і обслуговуючих виробництв»
- 274 «Продукція, закуплена у населення»;

- 275 «Відходи сільгосппродукції».

- спрощення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, врахувавши при цьому, що облік матеріальних цінностей ведеться на різних субрахунках бухгалтерського обліку. Можна запропонувати, наприклад, при оприбуткуванні запасів за цінами закупівлі, всі понесені при їх придбанні витрати можна відносити на субрахунок 931 “Витрати на придбання запасів”. А потім такі витрати списати, віднісши їх на собівартість таких запасів, або ж на витрати виробництва.

- приділяти більшу увагу оперативній обробці первинної та звітної документації, а також покращенню контролю за рівнем таких витрат. Наприклад, розподіл витрат, які пов'язані із забезпеченням підприємства рівнем запасів, на запропонованому 931 субрахунку “Витрати на придбання запасів” за видами витрат значно полегшить робітникам здійснення контролю над ними;

- діяльність підприємства стосовно зменшення цих витрат. Доступність та наочність обліку запасів і витрат, понесених на їх придбання, допоможе скласти якнайточніші прогнози, планувати та аналізувати такі витрати задля прийняття вірних рішень по їх зменшенню;

- узгодження механізмів бухгалтерського та податкового обліку матеріальних цінностей;

- чітка організація контрольно-облікових процедур руху запасів підприємства. До цього пункту можна віднести наступне: регулярне проведення заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення нових запасів на підприємстві;

- видача розпорядчої документації особам, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції, і мають право підпису первинних документів;

- постійний контроль з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації з обліку запасів (включення в обов'язок бухгалтера, що робить обробку документа, цієї функції через посадові інструкції та встановлення відповідальності за її недотримання)

- досягнення позитивного результату на основі зменшення витрат, пов'язаних із заготівлею, зберіганням та реалізацією запасів, а також реальність здійсненої оцінки залишків запасів товарно-матеріальних цінностей, що відображені в активах балансу. При проведенні аналізу балансу підприємства необхідно враховувати те, що запаси, обліковані за купівельними цінами, більш наближені до чистої вартості реалізації по відношенню до запасів, облік яких ведеться за цінами придбання. Тому показники рентабельності, виробництва, ліквідності та оборотності запасів у визначеному періоді будуть більш достовірними;

На ФГ «Лузір'я» рекомендується здійснювати внутрішній контроль за станом запасів дотримуючись послідовності, у відповідності до стадій господарської діяльності: від придбання, через виробництво до реалізації. При надходженні запасів потрібно перевіряти, чи були вони доставлені в передбачені договором строки, та чи відповідають вони якісним та кількісним характеристикам.

Проведений аналіз діючої системи оподаткування на ФГ «Лузір'я» підтверджує, що найбільш ефективною та найменш трудомісткою є спрощена система оподаткування, яка наразі застосовується підприємством. Перебування на даній системі оподаткування дозволяє господарству щорічно економити близько 400 тис. грн. на сплаті податків та оплаті праці працівників бухгалтерії.

Отже, реалізація вищезазначених напрямів удосконалення обліку запасів на ФГ «Лузір'я» дасть змогу значно підвищити результативності його фінансово-економічної діяльності, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль за наявністю, рухом і використанням запасів, а також досягти їх економії.

3.2. Удосконалення облікового забезпечення управління запасами

Сучасний стан економіки України характерний нестабільністю зовнішнього середовища та динамічними змінами кон'юнктури ринку. Задля забезпечення

ефективності діяльності підприємства, яка характеризується максимізацією прибутку, потрібно постійно підвищувати рівень управління виробничими процесами для забезпечення мінімізації витрат.

Одним з ключових внутрішніх факторів, який впливає на скорочення витрат, є система формування матеріальних запасів, що призначені для задоволення потреб підприємства.

Станом на сьогоднішній день ФГ «Лузір'я», як і більшість сільськогосподарських підприємств України, потребує значного реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу. Тому добре налагоджена система управління запасами передбачає контроль рівня товарно-матеріальних цінностей, розробку обґрунтованих норм запасів, їх планування, облік і контроль.

На сьогоднішній день на ФГ «Лузір'я» існує проблема розробки та впровадження системи управління запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку запасів підприємства, враховуючи особливості його основної діяльності, що забезпечить:

- отримання більш точної та детальної інформації про наявність та рух запасів;
- здійснення чіткого та розгорнутого аналізу обсягів запасів на підприємстві, який надає змогу зробити висновки про збільшення рентабельності підприємства та прискорення обігу вкладеного капіталу;
- надання керівникам підприємства інформації щодо структури запасів, обсягів їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень.

Одним із основних шляхів покращення системи управління запаси на ФГ «Лузір'я» буде створення у штатному розкладі посади бухгалтер-аналітик, який і буде відповідати за здійснення управлінського обліку на підприємстві. Головною метою діяльності даної особи щодо управлінського обліку запасів можна

визначити, як постійний пошук шляхів раціонального використання даного виду активів.

Підприємству рекомендується більшу увагу приділяти пошуку кращих каналів постачання – щоб придбавати запаси хорошої якості за доступнішою ціною, збільшити закупівлю матеріалів, яких не вистачає, або яких мало, або замало, вжити необхідних заходів для зменшення незавершеного виробництва, відвантаження покупцям усієї готової продукції.

Від ефективності системи постачання великою мірою залежить успішне виконання виробничої програми, а також досягнення оптимальних значень економічних показників усього підприємства. З цією метою варто розробити план або стратегію закупівель, з врахуванням їх важливості та особливостей ринку поставок.

Також на ФГ «Лузір'я» доцільно наперед розраховувати заплановані обсяги виробництва, розглянути окремі технологічні особливості виробництва. Слід слідкувати за тим, щоб темпи зростання обсягу продаж були вищими за темпи зростання вартості запасів підприємства. Одним із вирішення даної проблеми буде впровадження процесу бюджетування. Бюджетування – це процес створення бюджетів та прийняття на їх основі управлінських рішень. Зразки розроблених бюджетів для ФГ «Лузір'я» наведені у додатку Ц. Правильно розроблена система бюджетування на підприємстві дозволить чітко прогнозувати його майбутній розвиток.

Операторська програма процесу бюджетування діяльності на ФГ «Лузір'я», наведена у додатку Ш, дозволить керівництву фермерського господарства контролювати осіб, відповідальних за складання бюджетів та дозволить уникнути затримок при здійсненні даного етапу прогнозування діяльності підприємства на наступний період.

Також ФГ «Лузір'я», як і будь-якому сільськогосподарському підприємству необхідно чітко визначати такий обсяг запасів, який буде задовольняти всі його виробничі потреби, забезпечить безперервний процес виробництва, знизить його

витрати. На рис. 3.2 пропонуємо наступний спосіб визначення загальної потреби ФГ «Лузір'я» у конкретних запасах.

Рис. 3.2. Структурно-логічна схема оцінювання загальної потреби ФГ «Лузір'я» у конкретному виді запасів

Джерело: авторська розробка.

Також з метою мінімізації витрат, пов'язаних із замовленням і зберіганням запасів, на ФГ «Лузір'я» доцільно впровадити визначення оптимального розміру партії при здійсненні замовлень запасів за формулою 3.1.

$$Q^* = \sqrt{\frac{2CR}{H}}, \quad (3.1)$$

де: Q^* – оптимальний розмір замовлення;

C – витрати на розміщення замовлення;

R – щомісячна потреба у певному виді запасів;

H – витрати на зберігання одиниці запасів на місяць.

**Визначення оптимальної розміру партії при замовленні
аміачної селітри ФГ «Лузір'я»**

Назва показника	Значення
1	2
Витрати на розміщення замовлення, грн.	100
Щомісячна потреба у аміачній селітрі, кг.	9600
Витрати на зберігання одиниці аміачної селітри на складі, грн.	20
Оптимальний розмір замовлення, кг.	309,84

Джерело: авторська розробка.

Оскільки ефективність роботи ФГ «Лузір'я» не обмежена одним лише формуванням потрібного розміру запасів, а залежить від ефективно побудованої системи управління ними, оцінки та контролю за їх використанням у виробництві, то варто зазначити основні способи підвищення ефективності їх використання, що дасть йому змогу, зокрема, й покращити свій фінансовий стан. Такі заходи, щодо підвищення ефективності використання запасів ФГ «Лузір'я» узагальнено на рис.

3.3.

Рис. 3.3. Заходи покращення ефективності запасів на ФГ «Лузір'я»

Джерело: авторська розробка.

Одним з важливих шляхів є зменшення собівартості продукції, яку виготовляють на підприємстві, що можна поліпшити за рахунок оптимізації поставок, зміни технологічних та бізнес-процесів на підприємстві.

В загальному можна сказати, що аналіз ефективності використання запасів на ФГ «Лузір'я» свідчить, що вони використовуються не зовсім ефективно, що зменшує темпи розвитку підприємства.

Не менш важливим для ФГ «Лузір'я» буде розумне прогнозування запасів продукції сільськогосподарського виробництва, знаходження їх оптимального рівня. Це дозволить підприємству вчасно збувати вирощену продукцію, а не витратити додаткові кошти на зберігання. Власне саме це є основою прийняття рішення щодо доцільності збільшення обсягів виробництва на підприємстві і визначення їх кількості, асортименту та якості.

Ще одним із шляхів підвищення ефективності управління запасами на підприємстві буде введення різних видів контролю за персоналом. Такий спосіб покращення ФГ «Лузір'я» не буде вимагати суттєвої перебудови підприємства. Оптимізація бізнес-процесів усередині господарства може бути досягнута введенням системи, яка дозволить автоматизувати постановку завдань для персоналу, а також застосуванням різного роду способів контролю за кількістю та станом запасів, що дозволить зменшити збитки від навмисних псування та розкрадань запасів.

Також важливим етапом вдосконалення системи управлінського обліку запасів є зміни робочого плану рахунків ФГ «Лузір'я». Для того, щоб мати можливість чітко визначити місце зберігання даної одиниці запасів, є доцільним передбачити у системі субрахунків дану категорію (додаток Ш)

Отже, на ФГ «Лузір'я» прийняття оперативних управлінських рішень на основі проведеного аналізу обумовлює здійснення наступних процесів: перш за все це визначення операційних цілей управління запасами, планування потреби в запасах, організацію роботи складських працівників та налагодження їх взаємодії та мотивації шляхом створення оптимальних умов праці та відпочинку, виплати належної заробітної плати та премій. Важливе значення мають налагодження

зв'язків із наявними постачальниками і споживачами, пошук таких нових надійних зв'язків, призначення відповідальних осіб за проведенням контролю виконання замовлень та утримання запасів на ФГ «Лузір'я», просування матеріальних цінностей по логістичному ланцюгу з метою задоволення потреб виробництва і споживачів готової продукції.

Таким чином, правильно обрана та продумана система управління запасами є гарантом не тільки побудови оптимальної моделі управління підприємством, а й збереження та розширення ринку збуту продукції, зменшення оборотних коштів, що звичайно приводить до збільшення прибутку та рентабельності підприємства.

Завдяки ефективному впровадженню системи управління запасами, на ФГ «Лузір'я» з'явиться можливість суттєво скоротити виробничий та операційний цикли, знизити рівень витрат на зберігання запасів, вивільнити кошти з господарського обороту (за рахунок зниження кількості запасів, які зберігаються з метою подальшого використання) та реінвестувати їх в інші активи.

Висновки за розділом 3

Визначення напрямів удосконалення обліку запасів на ФГ «Лузір'я» дозволило зробити наступні висновки:

1. З метою забезпечення ефективної роботи на ФГ «Лузір'я» одним із основних елементів повинен бути постійний процес виявлення помилок обліку запасів та їх усунення, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення фінансового та управлінського обліку.

2. Удосконалення процесу фінансового обліку й управління запасами на ФГ «Лузір'я» має передбачити певні зміни у веденні цього обліку, наприклад: приділяти більшу увагу оперативній обробці первинної та звітної документації, узгодження механізмів бухгалтерського та податкового обліку матеріальних цінностей, чітка організація контрольно-облікових процедур руху запасів підприємства, перевезення запасів за рахунок власних сил тощо. Також рекомендовано на ФГ «Лузір'я» регулярно здійснювати внутрішній контроль

запасів дотримуючись певної послідовності, у відповідності до стадій господарської діяльності: від придбання, через виробництво до реалізації.

3. Прийняті управлінські рішення повинні мати практичне застосування; бути економічним, тобто позитивний ефект при реалізації; точними, надійними - не допускати значних помилок і не створювати ситуацій з підвищеним ризиком, що дозволить підвищити їх ефективність.

ВИСНОВКИ

У результаті вивчення нормативно-правових актів з обліку та оподаткування операцій із запасами на сільськогосподарських підприємствах, економічної літератури та аналізу діючої практики на ФГ «Лузір'я» можна зробити наступні висновки:

1. Різні погляди на економічну сутність категорії «запаси» та підходи до їх класифікації дозволяють стверджувати про необхідність розроблення класифікацій запасів із врахуванням як особливостей сільськогосподарського виробництва, так і специфіки кожного аграрного підприємства, що дасть змогу правильно систематизувати облікову інформацію та ефективно розпоряджатися нею.

2. Проведений аналіз нормативно-правових актів та критичний аналіз економічної літератури свідчить, що значна кількість методологічних та методичних помилок, що часто допускаються при організації та веденні обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах, можна пояснити відсутністю не лише нормативно-правових актів для сільськогосподарської галузі, а й публікацій, де висвітлюються питання обліку запасів саме цієї галузі у відповідності до П(С)БО. Підвищення уваги провідних вчених-економістів до запасів сільськогосподарських підприємств дасть змогу ефективно побудувати синтетичний та аналітичний облік запасів на вітчизняних аграрних підприємствах.

3. Контроль за процесом зберігання та руху товарно-матеріальних цінностей та точності їх оцінки вимагає від ФГ «Лузір'я» використовувати рахунки 2 класу з однойменною назвою "Запаси", за яким ведуться відповідні субрахунки згідно діючого Плану рахунків. Аналітичний облік товарно-матеріальних цінностей на ФГ «Лузір'я» ведеться на складах, в розрізі їх найменувань, за окремими машинами або групами однорідних предметів, місцями їх зберігання (склади, цехи, комори), матеріально-відповідальними особами тощо. Належним чином організований облік запасів на ФГ «Лузір'я» дозволяє стверджувати, що

фінансова звітність не містить неточностей та перекручень, а запаси, які є у наявності на підприємстві, використовуються ефективно.

4. Аналіз звітності, що подається до контролюючих органів ФГ «Лузір'я» дозволяє стверджувати, що податковий облік операцій із запасами на ФГ ведеться з дотриманням норм чинного Податкового кодексу України; необхідна податкова звітність подається вчасно і без помилок.

5. З метою доведення обсягу запасів до оптимального рівня, на ФГ «Лузір'я» організована система управлінського обліку запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, що має вагоме значення в управлінні діяльністю сучасного сільськогосподарського підприємства, в ефективному використанні матеріальних цінностей та становить основу формування системи управління підприємством. Управління запасами на ФГ «Лузір'я» дозволяє забезпечити безперервність процесу виробництва, та знизити витрати, пов'язані з їх утриманням.

6. Для забезпечення безперервності роботи ФГ «Лузір'я», підвищення довіри до облікової інформації та її точності одним із основних елементів повинен бути постійний процес виявлення помилок обліку запасів, а також визначення конкретних напрямів та заходів для вдосконалення фінансового обліку запасів.

7. Вирішення помилок та порушень, виявлених у процесі аналізу обліку та управління запасами на ФГ «Лузір'я» мають передбачити певні зміни у веденні цього обліку, наприклад: приділяти більшу увагу оперативній обробці первинної та звітної документації, узгодження механізмів бухгалтерського та податкового обліку матеріальних цінностей, чітка організація контрольно-облікових процедур руху запасів підприємства, перевезення запасів за рахунок власних сил тощо. Також рекомендовано на ФГ «Лузір'я» регулярно здійснювати внутрішній контроль запасів дотримуючись певної послідовності, у відповідності до стадій господарської діяльності: від придбання, через виробництво до реалізації. Управлінські рішення, прийняті на підприємстві, повинні мати практичне застосування; бути економічним, тобто позитивний ефект при реалізації; точними,

надійними - не допускати значних помилок і не створювати ситуацій з підвищеним ризиком, що дозволить підвищити їх ефективність.

Запропоновані напрями поліпшення використання запасів на підприємстві ФГ «Лузір'я» сприятимуть створенню резервів для підвищення ефективності використання, як запасів, так і оборотних активів в цілому. Перспективним напрямком подальших досліджень є розроблення нових методів обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах, що дозволять підвищити рівень контролю за наявністю та станом запасів, а також зменшити трудомісткість процесу обліку запасів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегун С. Особливості визнання та оцінки виробничих запасів. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 3. С. 74-79. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2015_3_15.
2. Безкоровайна Л. В. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів та напрямки його удосконалення. *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2016. № 4. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_4_3.
3. Бержанір І. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161-168. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_107_17.
4. Бурдейна Л. В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Економічні науки*. 2017. Вип. 13. С. 126-132. – URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=-wI0YNcAAAAJ&hl=ru>.
5. Бутенко О.С., Тивончук С.В. Організація обліку виробничих запасів у комп'ютерному середовищі. *Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграційних процесів: зб. тез доповідей 69-наук.-практ. студ. конф. Київ. НУБіП України, 2015. 284 с. С.11-12.*
6. Бутинець Ф.Ф., Коцупатрій М.М. Бухгалтерський облік у сільському господарстві: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. 2003. 512 с.
7. Васільєва Л. М. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. Вип. № 4(44). С. 623-625. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_146.
8. Гайдаржийська О. М. Недоліки організації обліку виробничих запасів та напрями їх вдосконалення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 10. С. 113-120. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_10_19.
9. Герасімович О. О. Проблемні питання та фактори впливу на організацію обліку виробничих запасів в Україні. *Зб. наукових праць Подільського*

державного аграрно-технічного ун-ту. 2016. Вип.21. С.301-306. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdatu_2013_21_68

10. Германчук Г.О., Палазюк В.М. Облік виробничих запасів: вітчизняний та міжнародні підходи: *Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3 (15) ч. 1.* Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017 С.187-192.

11. Голов С.Ф. Управлінський облік. 2003. 704 с.

12. Головацька С. І. Деякі проблемні питання обліку виробничих запасів в умовах реформування системи бухгалтерського обліку України. *Вісник Львівської комерційної академії.* 2015. Вип.49. С.138-142. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2015_49_27.

13. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

14. Демченко Т. А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його удосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти.* 2017.№ 1.С.48-56. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2017_1_10.

15. Дмитренко А. В. Шляхи вдосконалення ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Економіка і регіон.* 2014. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_6_18.

16. Довга Т. А. Сучасні проблеми документування виробничих запасів на підприємстві, перспективи їх вирішення. *Інвестиції: практика та досвід.* 2018. № 6. С. 118-122. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_6_23.

17. Задорожний З.В., Ковальчук Є.К., Панасюк В.М. Облік в галузях економіки. 2010. 245 с. – URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/9061>.

18. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. №996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

19. Закон України „Про зерно та ринок зерна в Україні” від 04.07.02 р. №37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>.

20. Закон України „Про фермерське господарство” від 19.06.03 р. №973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>.

21. Земельний кодекс України від 25.10.2001р. №2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.
23. Карпенко О.В., Хоменко Н.В., Верига Ю.А. Товарні запаси: проблеми обліку, контролю та звітності: Монографія. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 153 с.
24. Коваль Л., Пацар О. Вплив методів оцінки виробничих запасів при їх вибутті на фінансовий результат сільськогосподарського підприємства. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки*. 2017. № 1. С. 38-43. – URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Economic-visnik-8-2017-9.pdf>.
25. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7. С. 93-105. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_7_11.
26. Колісник М. З. Облік виробничих запасів. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 28. С. 99-100. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_28_50.
27. Кононенко В. А. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 16(1). С. 147-151. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%281%29_38.
28. Кононенко В.А. Облік запасів на сільськогосподарських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 4. С. 338-342. – URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/eng/journal-4/11-stati-4/323-kononenko-v-a-svatanenko-s-s>.

29. Конституція України, прийнята Верховною Радою України від 28.06.96 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

30. Круковська О. В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 58-61. – URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/13.pdf.

31. Кузнецова С. О. Методичний інструментарій управлінського обліку виробничих запасів підприємств. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2014. Вип. 16. С. 145-148. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Torg_2014_16_34.

32. Левченко О. П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 4. С. 266-270. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_4_48.

33. Лист Міністерства фінансів України «Про облікову політику» від 21.12.2005 №31-34000-10-5/27793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05/sp:java:-max20#Text>.

34. Макаренко А. П. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління підприємство. *Економіка та держава*. 2019. №1. С. 27-34. – URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/7.pdf.

35. Малярова С. В. Організація обліку виробничих запасів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 17(2). С. 147-149. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17%282%29_40.

36. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006р. №1315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06#Text>.

37. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007р. №2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07#Text>.

38. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001р. №132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01/ed20051031/#Text>.

39. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. №433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>.

40. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. №635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0635201-13#Text>.

41. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text.

42. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text.

43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text.

44. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027#Text.

45. Наказ Міністерства аграрної політики «Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування» від 04.06.2009р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0390555-09#Text>.

46. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку» від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00/stru>.

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. №39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.

49. Одношевна О. О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6(2). С. 146-148. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6%282%29_38.

50. Осадча Г.Г. Проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах харчової промисловості. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 12. С. 93-100. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_12_21.

51. Пилипів Н.І. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 12(3). С. 303-307.

52. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р.,№ 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

53. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

54. Подолянчук О. А., Захарчук І. С. Готова продукція як об'єкт обліку сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 2. С.18-22. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2014_2_6.

55. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

56. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

57. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. №817. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>.

58. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. №790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>.

59. Порядок подання фінансової звітності: постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2000р. №419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>.

60. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» від 22.01.96р. №116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>.

61. Рабоконь Ю. С. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка та облікове забезпечення. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 8. С. 102-110.- URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2018_8_10.

62. Роева О. С. Облікова політика як інструмент регулювання організації обліку виробничих запасів на підприємстві. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки*. 2017. № 1. С. 155-161. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuete_2017_1_21.

63. Роева О. С. Розвиток підходів до класифікації виробничих запасів на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного ун-ту*. 2016. Вип.29. С.163-169. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuete_2017_1_21.

64. Скуміна А.В. Проблеми обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення. 2011. Вип. № 24. С. 84-86. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2011_24_20.

65. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / В. Сопко – Тернопіль: Астон, 2005. – 496с.

66. Степаненко О. І. Побудова процесу документування запасів: організаційний аспект. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1. С. 229-239. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2019_1_32.

67. Стоянова-Коваль С. С., Стоянова О. М. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 10(2). С. 100-105. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_10%282%29_24.

68. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. 2000. 784 с.

69. Федак Л. М., Запаси підприємств: сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. Вип. № 1. С. 157-162. – URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_1/157-162.pdf.

70. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

71. Шевців Л. Ю., Тесляк М. М. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливою складовою оборотних активів підприємств. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2018. № 4(2) С. 65-69. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_4%282%29_14.

72. Шендригоренко М. Т., Шевченко Л. Я. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві та напрями їх вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 32. С. 189-192. – URL: <http://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/443>.

73. Алчерч А. Управленческий учет: принципы и практика: Пер. с англ. 2002. – 952 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А-1

Основні економічні результати діяльності сільськогосподарських підприємств України у 2018-2019 рр.

	Чистий дохід (виручка) від реалізації, млн. грн.	Прибуток (збиток), млн. грн.	Довідково: рівень рентабельності у 2018р., %	Рівень рентабельності у 2019 р., %
1	2	3	4	5
Продукція сільського господарства і послуги	121961,6	20099,7	26,4	19,7
Рослинництво	92873,0	16659,5	32,3	21,9
Зернові і зернобобові культури	48833,6	6296,9	26,1	14,8
Насіння соняшнику	24382,1	7578,7	57,0	45,1
Ріпак	4551,0	778,9	32,1	20,6
Цукрові буряки (фабричні)	2714,4	372,2	36,5	15,9
Картопля	466,4	(127,3)	17,7	-21,4
Овочі відкритого ґрунту	574,4	(46,2)	9,9	-7,4
Інша продукція рослинництва	11351,1	1806,3	27,8	18,9
Тваринництво	25507,9	3172,1	13,0	14,2
Велика рогата худоба на м'ясо	2070,3	(866,8)	-24,8	-29,5
Свині на м'ясо	5637,1	125,8	-3,7	2,3
Вівці і кози на м'ясо	32,5	(22,4)	-39,6	-40,8
Птиця на м'ясо	1338,8	(86,2)	-16,8	-6,0
Молоко	6015,7	136,1	18,5	2,3
Яйця курячі	6939,0	2388,4	38,8	52,5
Вовна	3,3	(5,9)	-70,6	-64,6
Інша продукція тваринництва	3471,2	1503,1	59,3	76,4

Джерело: авторська розробка.

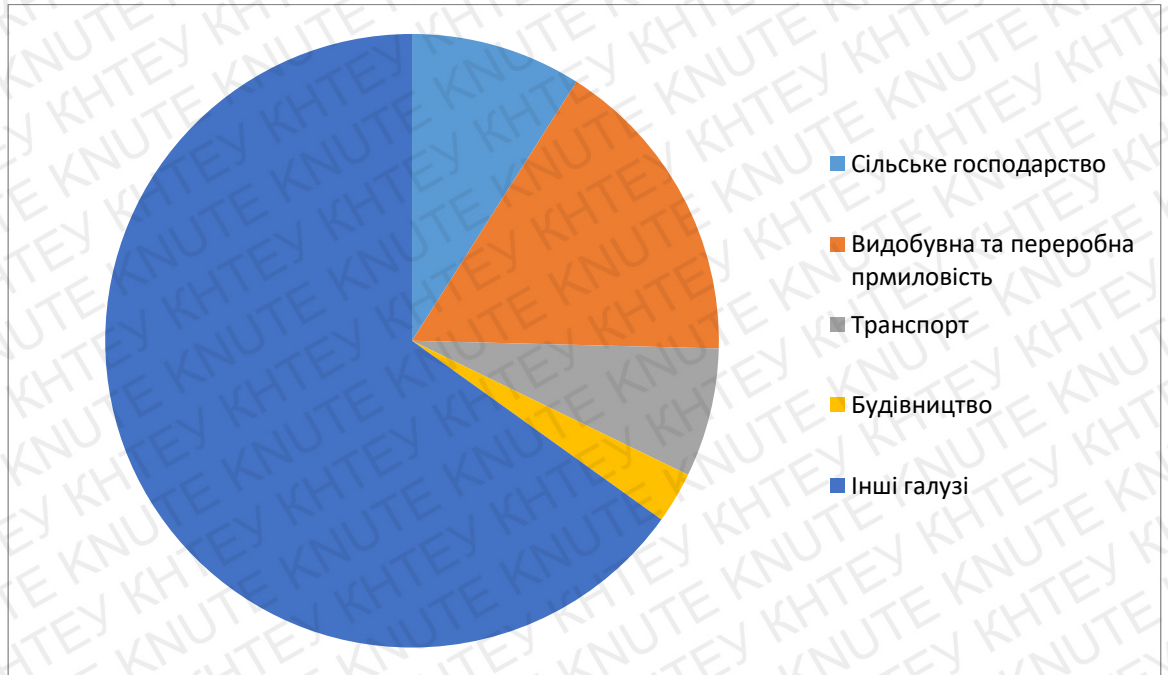

Рис. А-1. Структура ВВП України за 2019 рік

Джерело: авторська розробка.

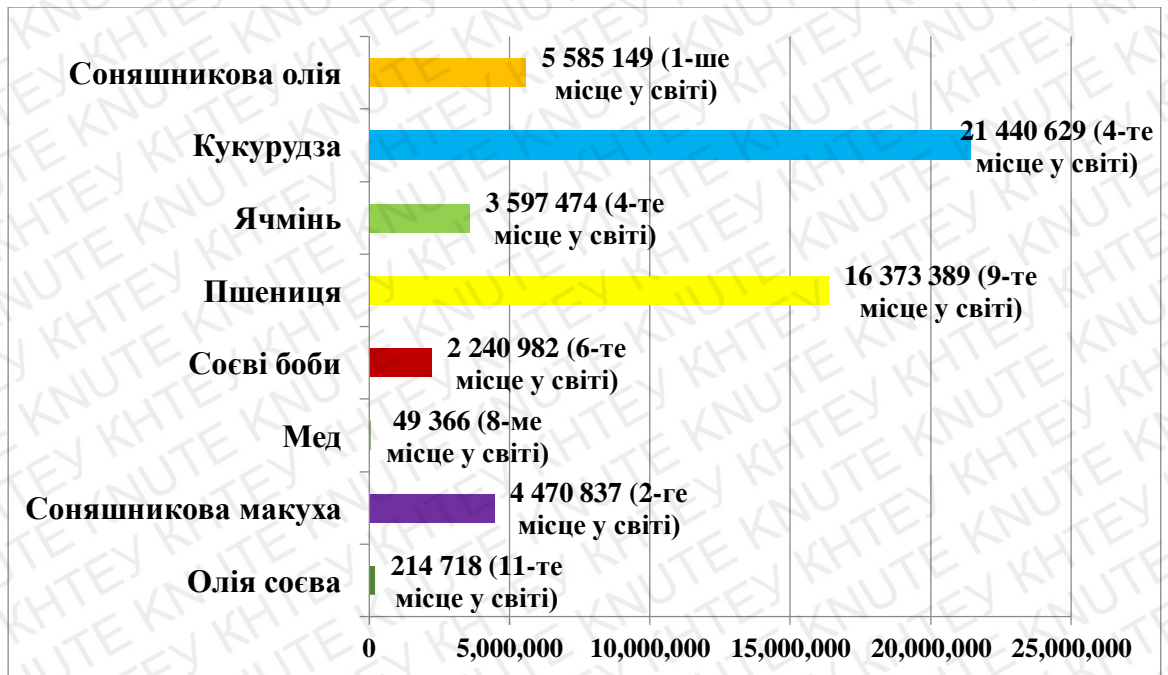

Рис. А-2. Експорт сільськогосподарської продукції з України у 2019 році (тонн) та місце України у світовому експорті

Джерело: авторська розробка.

Трактування поняття «запаси» у літературних джерелах

Автор	Визначення
1	2
Василенко В.О. Ткаченко Т.І.	Трактують запаси як “резерви матеріальних ресурсів підприємства”.
Давидов Г.М.	Запаси – це активи, які: 1) утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; 2) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; 3) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.
Економічна енциклопедія	Запаси – наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери матеріального виробництва та задоволення потреб населення і ще не використовуються.
Живко З. Б. Живко М.О. Живко І. Ю.	Запаси – це ресурси (активи) підприємства, які зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності або перебувають у процесі виробництва для такого продажу, або утримуються для споживання у виробничому процесі чи при наданні послуг, а також для управління підприємством (сировина і матеріали, комплектуючі вироби, готова продукція, паливо, будівельні матеріали, товари, малоцінні та швидкозношувані предмети тощо).

Продовження додатку Б
Продовження таблиці Б-1

Зінь Е.А.	Запаси – це будь-які ресурси підприємства, що призначені для використання, але тимчасово не використовуються (сировина, матеріали, паливо, обладнання, машини, товари, електроенергія тощо).
Козловський В.А. Козловська Е.А. Савруков Н.Т.	Запасом є будь-який ресурс, який використовується для того, щоб задовольнити поточну або майбутню потребу (заготовки та вихідні матеріали, напівфабрикати, що перебувають у виробничому процесі і готові вироби).
Кулаковська Л.П. Піча Ю.В.	Запаси – це предмети праці, які: 4) утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; 5) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; 6) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.
Маркс К.	Під запасами трактує матеріальні цінності, які знаходяться на складах постачальників у вигляді готової продукції, на проміжних складах та на складах споживачів.
Нашкерська Г.В.	Запаси – це оборотні активи підприємства, які використовуються переважно в одному операційному циклі діяльності підприємств або в період до одного року
Посилкіна О.В. Сагайдак- Нікітюк Р.В. Доровський О.В. Кубасова Г.В.	Запаси – це матеріальні ресурси, які знаходяться на різних стадіях виробництва і збуту, тобто це сукупність сировини, основних і допоміжних матеріалів та інших товарів, які очікують входження у процес виробничого споживання, або готової продукції, яка очікує відвантаження споживачу.

Закінчення додатку Б
Продовження таблиці Б-1

<p>Райзберг Б.А. Лозовский Л.Ш. Стародубцева Е.Б.</p>	<p>Запаси – матеріальні цінності, оборотні кошти у вигляді сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів, готової продукції, які не використовуються в даний момент у виробництві, що зберігаються на складах або в інших місцях і призначені для наступного використання.</p>
<p>Савкович В.А.</p>	<p>Запаси – це все те, на що є попит, але що в даний момент виключено з виробничого або особистого споживання, це всі матеріальні, фінансові, трудові та інші ресурси, які в даний момент не використовуються.</p>
<p>Большой экономический словарь</p>	<p>Запаси - матеріали та продукція, складова частина оборотних фондів підприємства, що відображаються в активі балансу (включає сировину, допоміжні матеріали, напівфабрикати, готову продукцію і т.п.), які не використовуються в даний момент у виробництві зберігаються на складах або в інших місцях і призначені для подальшого використання.</p>

Джерело: розроблено на основі [69].

Підходи вчених-економістів до класифікації запасів

№	Вчений	Погляд щодо класифікації запасів
1	2	3
1	Бутинець Ф.Ф.	Класифікацію запасів за субрахунками розглядає як найбільш важливу і раціональну. При цьому вчений також наголошує, що цей поділ має умовний характер і часто залежить лише від кількості матеріалу, використаного на виробництво різних видів продукції.
2	Голов С.Ф.	Класифікують запаси таким чином: сировина, основні і допоміжні матеріали; купівельні напівфабрикати; незавершене виробництво, малоцінні та швидкозношувані предмети; молодняк тварин і тварини на відгодівлі; готова продукція, товари.
3	Кужельний М.В., Лінник В.Г.	Поділяють запаси на ті, що дані природою та ті, що створені людиною.
4	Посилкіна О.С.	Класифікує запаси за місцем знаходження та функціями.
5	Пушкар М.С.	Класифікує запаси за способом включення у собівартість (основні та допоміжні), за групами матеріалів (лісові, текстильні, чорні, кольорові метали, електротовари, лаки й фарби тощо), за вартістю (дорогоцінні, високої, середньої та низької вартості), за способом зберігання – від-критого та закритого зберігання, за частотою використання (масові, часто- й маловикористовувані).
6	Сахарцева І.І.	Класифікує запаси за метою їх використання і призначення у виробничому процесі.

*Закінчення додатку В
Продовження таблиці В-1*

1	2	3
7	Сопко В.В.	Розглядає класифікацію запасів за субрахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку.
8	Сорокіна Л.З.	Класифікує запаси залежно від їхнього призначення у процесі виробництва.
9	Ткаченко Н.М.	Класифікує запаси за Планом рахунків бухгалтерського обліку, проте паралельно ще пропонує класифікацію запасів за економічним змістом, виділяючи дев'ять класифікаційних ознак: за місцем перебування, наявністю на підприємстві, наявністю на початок та кінець періоду, стосовно до балансу, ступенем ліквідності, обсягом, сферою використання, складом та структурою.
10	Трусова О.Д.	Класифікує запаси залежно від використання їх у процесі виробництва, для обслуговування виробництва та адміністративних потреб.

Джерело: розроблено на основі [6, 11, 65, 68, доповнено автором].

Характеристика чинної нормативної бази, яка регламентує облік та оподаткування операцій із запасами на сільськогосподарських підприємствах

№	Нормативний документ	Питання, що розкривають окремі аспекти теми випускної кваліфікаційної роботи
1	2	3
1	Конституція України, прийнята Верховною Радою України від 28.06.96 р. [29]	Використана в організаційно-економічній характеристиці базового підприємства.
2	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [53]	Використано для дослідження оподаткування операцій із запасами на сільськогосподарському підприємстві.
3	Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV [13]	Встановлює правові основи господарської діяльності.
4	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV [70]	Регулює немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.
5	Земельний кодекс України від 25.10.2001р. №2768-III [21]	Регулює земельні відносини та забезпечує раціональне використання та охорону земель.
6	Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. №996 [18]	Використано при обліку запасів та визначенню стандартів.

Продовження додатку Д
Продовження таблиці Д-1

1	2	3
7	Закон України „Про зерно та ринок зерна в Україні” від 04.07.02 р. №37-IV [19]	Використано для визначення переліку документів, необхідних при оформленні складського зберігання зерна.
8	Закон України „Про фермерське господарство” від 19.06.03 р. №973-IV [20]	Визначає правові засади діяльності фермерських господарств в Україні.
9	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [47]	Визначає мету, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів
10	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. №39 [48]	Установлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу і Звіту про фінансові результати та порядок заповнення його статей.
11	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246 [56]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.

Продовження додатку Д
Продовження таблиці Д-1

1	2	3
12	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. №817 [57]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про визначення теперішньої вартості майбутніх чистих грошових надходжень від продукції сільського господарства.
13	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. №790 [58]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності.
14	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [41]	Визначає мету, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.
15	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [42]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси сільськогосподарського підприємства і розкриття її у фінансовій звітності.

Продовження додатку Д
Продовження таблиці Д-1

1	2	3
16	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [43]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про визначення теперішньої вартості майбутніх чистих грошових надходжень від запасів сільського господарства.
17	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство», затверджений Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [44]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про неї у фінансовій звітності.
18	Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» від 22.01.96р. №116 [60]	Встановлює механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) запасів сільськогосподарського підприємства.
19	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р., № 291 [52]	Визначає основні рахунки та субрахунки обліку виробничих запасів.

Продовження додатку Д
Продовження таблиці Д-1

1	2	3
20	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 [22]	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб.
21	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007р. №2 [37]	Надає методичні рекомендації щодо обліку запасів.
22	Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001р. №132 [38]	Визначає порядок визначення собівартості продукції сільськогосподарського виробництва.

Продовження додатку Д
Продовження таблиці Д-1

1	2	3
23	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006р. №1315 [36]	Надає методичні рекомендації щодо бухгалтерського обліку продукції сільського господарства.
24	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. №635 [40]	Надає методичні рекомендації щодо принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності
25	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. №433 [39]	Надає методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності за статтями балансу звіту про фінансовий стан, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал.
26	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88 [55]	Встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської та іншої звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку.

Закінчення додатку Д
Продовження таблиці Д-1

27	Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку» від 29.12.2000 р. № 356 [46]	Надаються рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку.
28	Наказ Міністерства аграрної політики «Про затвердження спеціалізованих форм регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування» від 04.06.2009р. № 390 [45]	Затверджує спеціалізовані форми регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств.
29	Порядок подання фінансової звітності: постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2000р. №419 [59]	Встановлює порядок подання фінансової звітності юридичними особами, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності.
30	Лист Міністерства фінансів України «Про облікову політику» від 21.12.2005 №31-34000-10-5/27793 [33]	Визначає вимоги до облікової політики підприємств

Джерело: розроблено на основі [13, 18, 19, 20, 21, 22, 29, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 56, 57, 58, 59, 60, 70].

**Характеристика спеціальної літератури щодо обліку та оподаткування
запасів сільськогосподарського підприємства**

№ пор.	Джерело	Проблемні питання, що розкрито в статті (монографії, тезах тощо) та стосуються окремих аспектів теми випускної кваліфікаційної роботи
1	Бегун С. Особливості визнання та оцінки виробничих запасів. <i>Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки</i> . 2015. № 3. С. 74-79 [1]	Використано для вивчення особливостей визнання запасів.
2	Безкоровайна Л. В. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів та напрямки його удосконалення. <i>Економіка. Управління. Інновації</i> . Серія : Економічні науки. 2016. № 4 [2]	Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.
3	Бержанір І. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. <i>Економічний простір</i> . 2016. № 107. С. 161-168 [3]	Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
4	Бурдейна Л. В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. <i>Збірник наукових праць [Буковинського університету]</i> . Економічні науки. 2017. Вип. 13. С. 126-132 [4]	Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.
5	Бутенко О.С., Тивончук С.В. Організація обліку виробничих запасів у комп'ютерному середовищі. <i>Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграційних процесів: зб. тез доповідей 69-наук.-практ. студ. конф. Київ. НУБіП України, 2015. 284 с. С.11-12 [5]</i>	Використано для визначення шляхів вдосконалення обліку та оподаткування запасів із застосуванням інформаційних технологій.
6	Бутинець Ф.Ф., Коцупатрій М.М. Бухгалтерський облік у сільському господарстві : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. 2003. 512 с [6]	Використано для вивчення особливостей ведення обліку на сільськогосподарському підприємстві.
7	Васільєва Л. М. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. <i>Молодий вчений</i> . 2017. Вип. № 4(44). С. 623-625 [7]	Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
8	<p>Гайдаржийська О. М. Недоліки організації обліку виробничих запасів та напрями їх вдосконалення. <i>Формування ринкових відносин в Україні</i>. 2018. № 10. С. 113-120 [8]</p>	<p>Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.</p>
9	<p>Герасімович О. О. Проблемні питання та фактори впливу на організацію обліку виробничих запасів в Україні. <i>Зб. наукових праць Подільського державного аграрно-технічного ун-ту</i>. 2016. Вип.21. С.301-306 [9]</p>	<p>Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.</p>
10	<p>Германчук Г.О., Палазюк В.М. Облік виробничих запасів: вітчизняний та міжнародні підходи: <i>Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3 (15) ч. 1</i>. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017 С.187-192 [10]</p>	<p>Використано для вивчення вітчизняного та міжнародного досвіду для обліку запасів.</p>
11	<p>Голов С.Ф. <i>Управлінський облік</i>. 2003. 704 с [11]</p>	<p>Використано для дослідження та вдосконалення управлінського обліку запасів на сільськогосподарському підприємстві.</p>

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
12	Головацька С. І. Деякі проблемні питання обліку виробничих запасів в умовах реформування системи бухгалтерського обліку України. <i>Вісник Львівської комерційної академії</i> . 2015. Вип.49. С.138-142 [12]	Використано для дослідження проблем обліку запасів на підприємствах України.
13	Демченко Т. А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його удосконалення на підприємстві. <i>Економічні горизонти</i> . 2017. № 1. С.48-56 [14]	Використано для визначення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування операцій із запасами на сільськогосподарському підприємстві.
14	Дмитренко А. В. Шляхи вдосконалення ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів. <i>Економіка і регіон</i> . 2014 [15]	Використано для визначення шляхів вдосконалення обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах.
15	Довга Т. А. Сучасні проблеми документування виробничих запасів на підприємстві, перспективи їх вирішення. <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2018. № 6. С. 118-122 [16]	Використано при дослідженні документування операцій із запасами на сільськогосподарському підприємстві.
16	Задорожний З.В., Ковальчук Є.К., Панасюк В.М. Облік в галузях економіки. 2010. 245 с [17]	Використано для вивчення теоретичних основ обліку запасів в сільському господарстві.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
17	Карпенко О.В., Хоменко Н.В., Верига Ю.А. Товарні запаси: проблеми обліку, контролю та звітності: Монографія. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 153 с [23]	Використано при розгляді теоретичних та практичних аспектів обліку, контролю та звітності, орієнтованих на удосконалення системи управління запасами на вітчизняних підприємствах.
18	Коваль Л. Вплив методів оцінки виробничих запасів при їх вибутті на фінансовий результат сільськогосподарського підприємства. <i>Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки.</i> 2017. № 1. С. 38-43 [24]	Використано для дослідження впливу обліку запасів на фінансовий результат сільськогосподарського підприємства.
19	Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. <i>Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.</i> 2017. № 7. С. 93-105 [25]	Використано для вивчення сутності запасів з точки зору облікового та управлінського аспектів.
20	Колісник М. З. Облік виробничих запасів. <i>Соціально-гуманітарний вісник.</i> 2019. Вип. 28. С. 99-100 [26]	Використано для дослідження обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
21	Кононенко В. А. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрями вдосконалення. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету</i> . Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 16(1). С. 147-151 [27]	Використано для визначення напрямів вдосконалення обліку запасів.
22	Кононенко В.А. Облік запасів на сільськогосподарських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. <i>Економіка і суспільство</i> . 2016. Вип. 4. С. 338-342 [28]	Використано для дослідження проблем, які виникають при обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах.
23	Круковська О. В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах. <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2018. № 7. С. 58-61 [30]	Використано для визначення напрямів вдосконалення обліку запасів та контролю за їх рухом.
24	Кузнецова С. О. Методичний інструментарій управлінського обліку виробничих запасів підприємств. <i>Торівля, комерція, підприємництво</i> . 2014. Вип. 16. С. 145-148 [31]	Використано для дослідження та вдосконалення управлінського обліку запасів на сільськогосподарському підприємстві.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
25	Левченко О. П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів. <i>Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)</i> . 2014. № 4. С. 266-270 [32]	Використано для визначення шляхів вдосконалення організації обліку запасів.
26	Макаренко А. П. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління підприємством. <i>Економіка та держава</i> . 2019. №1. С. 27-34 [34]	Використано для визначення напрямів вдосконалення обліку запасів.
27	Малярова С. В. Організація обліку виробничих запасів: сучасний стан та напрями вдосконалення. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету</i> . Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 17(2). С. 147-149 [35]	Використано для дослідження сучасного стану організації обліку запасів на вітчизняних підприємствах.
28	Одношевна О. О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету</i> . 2016. Вип. 6(2). С. 146-148 [49]	Використано для визначення шляхів вдосконалення обліку запасів.
29	Осадча Г.Г. Проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах харчової промисловості. <i>Формування ринкових відносин в Україні</i> . 2016. № 12. С. 93-100 [50]	Використано для дослідження проблем, які можуть виникати під час обліку запасів сільськогосподарського підприємства.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
30	Пилипів Н.І. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів. <i>Економічний аналіз</i> . 2018. Т. 12(3). С. 303-307 [51]	Використано для вивчення теоретичних основ щодо обліку запасів.
31	Подольнчук О. А., Захарчук І. С. Готова продукція як об'єкт обліку сільськогосподарських підприємств. <i>Економіка. Фінанси. Право</i> . 2014. № 2. С.18-22 [54]	Використано для дослідження особливостей обліку та оподаткування готової продукції сільськогосподарських підприємств.
32	Рабокоть Ю. С. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка та облікове забезпечення. <i>Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики</i> . 2018. № 8. С. 102-110 [61]	Використано для вивчення сутності запасів.
33	Роева О. С. Облікова політика як інструмент регулювання організації обліку виробничих запасів на підприємстві. <i>Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки</i> . 2017. № 1. С. 155-161 [62]	Використано для визначення напрямів вдосконалення облікової політики підприємства у частині обліку та оподаткування запасів.

Продовження додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
34	Роева О. С. Розвиток підходів до класифікації виробничих запасів на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України. <i>Наукові праці Кіровоградського національного технічного ун-ту</i> . 2016. Вип.29. С.163-169 [63]	Використано при розробці класифікації запасів сільськогосподарського підприємства.
35	Скуміна А.В. Проблеми обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення. 2011. Вип. № 24. С. 84-86 [64]	Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку запасів.
36	Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / В. Сопко – Тернопіль: Астон, 2005. – 496 с [65]	Використано при дослідженні економічної сутності запасів та їх класифікації, теоретичних аспектів обліку запасів на вітчизняних підприємствах.
37	Степаненко О. І. Побудова процесу документування запасів: організаційний аспект. <i>Науковий погляд: економіка та управління</i> . 2019. № 1. С. 229-239 [66]	Використано для вдосконалення процесу документування операцій із запасами.
38	Стоянова-Коваль С. С., Стоянова О. М. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету</i> . 2016. Вип. 10(2). С. 100-105 [67]	Використано при розробці класифікації запасів сільськогосподарського підприємства.

Закінчення додатку Е
Продовження таблиці Е-1

1	2	3
39	Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. 2000. 784 с [68]	Використано для дослідження досвіду ведення обліку на різних вітчизняних підприємствах.
40	Шевців Л. Ю., Тесляк М. М. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливою складовою оборотних активів підприємств. <i>Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"</i> . 2018. № 4(2) С. 65-69 [71]	Використано для дослідження організації обліку запасів.
41	Шендригоренко М. Т., Шевченко Л. Я. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві та напрями їх вирішення. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету</i> . 2018. Вип. 32. С. 189-192 [72]	Використано для розроблення напрямів вдосконалення обліку та оподаткування запасів.
42	Апчерч А. <i>Управленческий учет: принципы и практика</i> : Пер. с англ. 2002. – 952 с [73]	Використано для дослідження та вдосконалення управлінського обліку запасів на сільськогосподарському підприємстві.

Джерело: розроблено на основі [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 49, 50, 51, 54, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 73].

Анкета дослідження фермерського господарства «Лузір'я»

Повна назва підприємства	Фермерське господарство «Лузір'я»
Коротка назва підприємства	ФГ «Лузір'я»
Код ЄДРПОУ	35010722
Юридична адреса	Полтавська обл., Новосанжарський р-н., с. Дмитренки
Керівник	Шапаренко Олександр Вячеславович
Розмір статутного капіталу	5 000,00 грн.
Дата реєстрації	10 серпня 2007 року
Орган реєстрації	Новосанжарська районна державна адміністрація Полтавської області
Середньооблікова кількість працівників за 2019 рік, осіб	14
Система оподаткування	Спрощена
Форма бухгалтерського обліку	Журнально-ордерна
Система оподаткування (перелічити податки, що сплачуються)	ПДВ, ЄСВ, ПДФО, ВЗ, Єдиний податок,
Орган Державної податкової служби, у якому підприємство зареєстроване як платник податків	Головне управління ДПС у Полтавській області, Полтавське управління, Новосанжарська ДПІ (Новосанжарський район)

Закінчення додатку Ж
Продовження таблиці Ж-1

Вид діяльності із зазначенням відповідних кодів	<ul style="list-style-type: none"> - 01.11 – вирощування зернових культур (крім рису) бобових культур і насіння олійних культур; - 01.41 – розведення великої рогатої худоби молочних порід; - 01.46 – розведення свиней; - 01.61. – допоміжна діяльність у рослинництві; - 10.13 – виробництво м'ясних продуктів; - 10.51 – перероблення молока, виробництво масла та сиру; - 46.21 – оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин; - 46.23 – оптова торгівля живими тваринами; - 47.89 – роздрібна торгівля з лотків і на ринках іншими товарами.
---	---

Джерело: авторська розробка.

Фермерське господарство «Лузір'я»

Витяг з наказу №2

про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства

сmt. Нові Санжари

від 2 січня 2020 року

На підставі Закону України від 16.07.99р. № 996-XIV “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, Положень (стандартів) Бухгалтерського обліку наказую:

1. Організація бухгалтерського обліку

1.1. Доручити забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві бухгалтерській службі на чолі з головним бухгалтером.

1.2. Застосовувати на підприємстві журнально-ордерну систему обліку.

1.3. Застосовувати форми журналів-ордерів та інших облікових регістрів, розроблені фахівцями підприємства в минулому році й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтеру своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і регістрів аналітичного обліку.

1.4. Бухгалтерам проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді кореспонденції рахунків, дати, підпису.

1.5. Складати щомісяця журнали-ордери та інші облікові регістри. Роздруківки з комп'ютерної програми підписувати оператору-виконавцеві і бухгалтерові, який відповідає за складання облікового документа.

1.6. Дані журналів-ордерів, інших облікових реєстрів і додаткових довідок головному бухгалтерові відображати в Головній книзі підприємства (оборотному балансі), що є підставою для складання Балансу підприємства. Після обробки журнали-ордери, облікові реєстри і довідки повинні бути підписані головним (старшим) бухгалтером із вказівкою дати підпису.

1.7. Фахівцям неухильно виконувати вимоги працівників бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення первинних документів і терміну подання їх до обліку. За порушення вимог бухгалтерів, несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображення в них даних притягати фахівців до дисциплінарної відповідальності.

1.8. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності провести інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів і розрахунків, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94р. №69 (зі змінами і доповненнями).

2. Про облікову політику підприємства

2.1. Дозволяю змінити облікову політику, якщо:

- зміняться вимоги Міністерства фінансів України;
- зміняться статутні вимоги підприємства;
- нові (запропоновані й обґрунтовані фахівцями підприємства) положення облікової політики забезпечують більш достовірне відображення господарських операцій.

2.2. При складанні фінансової звітності встановити кордон істотності в розмірі 50 грн.

2.3. Основним засобом визнавати актив, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), установлений засіданням виробничої комісії, більше року (або операційного циклу, якщо він більше року), а вартісна оцінка якого дорівнює сумі, що перевищує 6000 грн.

2.4. До малоцінних необоротних матеріальних активів відносити активи, відмінні від основних засобів (на підставі класифікації, поданої в пункті 5 П(С)БО 7 “Основні засоби” і пункті 4 цього наказу), вартісна оцінка яких дорівнює сумі, що не перевищує 6000 грн.

2.5. Застосовувати при нарахуванні амортизації основних засобів методи амортизації, строк корисного використання та ліквідаційну вартість, установлені і затверджені наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий необоротний актив введений в експлуатацію.

2.6. Установити такі методи нарахування амортизації для:

- інших необоротних матеріальних активів – прямолінійний метод;
- малоцінних необоротних активів і бібліотечних фондів – у розмірі 100%-вої їх вартості в першому місяці використання об’єкта.

2.7. Термін корисного використання нематеріальних активів встановлюється наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий нематеріальний актив введений в експлуатацію.

2.8. Застосовувати прямолінійний метод амортизації нематеріальних активів.

2.9. Установити такі методи оцінки вибуття запасів:

- при відпусканні запасів у виробництво – метод ФІФО
- при відпусканні запасів у реалізацію – метод ФІФО

2.10. З метою недопущення розкрадань (недостач) малоцінних і швидкозношуваних предметів, переданих в експлуатацію і вилучених зі складу активів, головному бухгалтерові посилити контроль за видачею таких МШП за місцями експлуатації шляхом забезпечення проставлення в облікових картках (накладних) підписів працівників в отриманні МШП, відміток про переміщення МШП між структурними підрозділами, а також складання актів на їх списання у разі непридатності до експлуатації.

2.11. Суму резерву сумнівних боргів установлювати на підставі класифікації дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за термінами її непогашення.

ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО «ЛУЗІР'Я»

Витяг з наказу № 5-к

12.02.2020 року

Про встановлення штатного розпису:

Затвердити з 01 березня 2020 року штатний розпис в наступному вигляді:

№ п/п	Посада	К-ть штатних одиниць	Ставка	Посадовий оклад, грн.	Місячний фонд з/п, грн.
1	2	3	4	5	6
1.	Голова фермерського господарства	1	1	6000,00	6000,00
2.	Бухгалтер	1	1	5000,00	5000,00
3.	Тракторист	9	1	4723,00	42507,00
4.	Завідувач фермою	1	1	4723,00	4723,00
5.	Водій	2	1	4723,00	9446,00
6.	Агроном	1	1	4723,00	4723,00
7.	Оператор машинного доїння	2	1	4723,00	9446,00
8.	Інженер МТП	1	1	4723,00	4723,00
9.	Завідувач зерновим током	1	1	5000,00	5000,00
Всього		19			91568,00

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я».

Підприємство: Фермерське господарство «Лузір'я»

Територія: Полтавська область.

Організаційно-правова форма господарювання: Фермерське господарство

Вид економічної діяльності: Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Середня кількість працівників, осіб: 13

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком.

Адреса, телефон: с. Дмитренки, Новосанжарський район, Полтавська область, 39310

Баланс на 31 грудня 2017 року

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	3970,4	5588,6
первісна вартість	1011	5661,2	7892,7
знос	1012	(1690,8)	(2304,1)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	3970,4	5588,6
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5443,0	5607,3
у тому числі готова продукція	1103	5080,5	4813,4
Поточні біологічні активи	1110	91,2	1180,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	550,9	295,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,1	2,7
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	621,6	716,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	78,5	96,3
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	0,6	124,1
Усього за розділом II	1195	6785,9	8022,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	10756,3	13611,1

Закінчення додатку Л

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10272,8	12431,5
Неоплачений капітал	1425	-	-
Усього за розділом I	1495	10272,8	12431,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	293,6	243,1
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	155,2	96,5
розрахунками з бюджетом	1620	13,8	141,4
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	1,9
розрахунками з оплати праці	1630	-	5,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	20,9	691,4
Усього за розділом III	1695	483,5	1179,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	10756,3	13611,1

Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10469,9	8658,7
Інші операційні доходи	2120	454,5	254,7
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000+2120+2240)	2280	10924,4	8913,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8182,0)	(4866,9)
Інші операційні витрати	2180	(555,5)	(955,6)
Інші витрати	2270	(28,2)	(44,7)
Разом витрати (2050+2180+2270)	2285	(8765,7)	(5867,2)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	2158,7	3046,2
Податок на прибуток	2300	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	2158,7	3046,2

Підприємство: Фермерське господарство «Лузір'я»

Територія: Полтавська область.

Організаційно-правова форма господарювання: Фермерське господарство

Вид економічної діяльності: Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Середня кількість працівників, осіб: 12

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком.

Адреса, телефон: с. Дмитренки, Новосанжарський район, Полтавська область, 39310

Баланс на 31 грудня 2018 року

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	33,3
Основні засоби	1010	5588,6	5393,6
первісна вартість	1011	7892,7	8569,7
знос	1012	(2304,1)	(3176,1)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5588,6	5426,9
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5607,3	6228,0
у тому числі готова продукція	1103	4813,4	4921,0
Поточні біологічні активи	1110	1180,3	1503,2
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	295,0	319,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2,7	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	716,8	1271,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	96,3	185,6
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	124,1	33,4
Усього за розділом II	1195	8022,5	9541,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	13611,1	14968,6

Закінчення додатку М

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	12431,5	13771,1
Неоплачений капітал	1425	-	-
Усього за розділом I	1495	12431,5	13771,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	243,1	244,8
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	96,5	585,1
розрахунками з бюджетом	1620	141,4	65,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1,9	2,6
розрахунками з оплати праці	1630	5,3	10,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	691,4	288,8
Усього за розділом III	1695	1179,6	1197,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	13611,1	14968,6

Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11856,5	10469,9
Інші операційні доходи	2120	-	454,5
Інші доходи	2240	3,9	-
Разом доходи (2000+2120+2240)	2280	11860,4	10924,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9868,6)	(8182,0)
Інші операційні витрати	2180	(604,6)	(555,5)
Інші витрати	2270	(42,2)	(28,2)
Разом витрати (2050+2180+2270)	2285	(10515,4)	(8765,7)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	1345,0	2158,7
Податок на прибуток	2300	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	1345,0	2158,7

Підприємство: Фермерське господарство «Лузір'я»

Територія: Полтавська область.

Організаційно-правова форма господарювання: Фермерське господарство

Вид економічної діяльності: Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Середня кількість працівників, осіб: 14

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком.

Адреса, телефон: с. Дмитренки, Новосанжарський район, Полтавська область, 39310

Баланс на 31 грудня 2019 року

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	33,3	37,3
Основні засоби	1010	5393,6	5934,5
первісна вартість	1011	8569,7	10173,5
знос	1012	(3176,1)	(4239,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	1488,4
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5426,9	7460,2
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6228,0	8673,3
у тому числі готова продукція	1103	4921,0	8293,5
Поточні біологічні активи	1110	1503,2	775,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	319,9	509,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1271,6	1427,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	185,6	134,6
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	33,4	-
Усього за розділом II	1195	9541,7	11520,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	14968,6	18980,7

Закінчення додатку Н

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	5,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13771,1	16905,8
Неоплачений капітал	1425	-	-
Усього за розділом I	1495	13771,1	16910,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	244,8	1155,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	585,1	639,7
розрахунками з бюджетом	1620	65,9	66,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2,6	5,3
розрахунками з оплати праці	1630	10,3	18,9
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	288,8	184,7
Усього за розділом III	1695	1197,5	2069,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	14968,6	18980,7

Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12835,8	11856,5
Інші операційні доходи	2120	125,6	-
Інші доходи	2240	-	3,9
Разом доходи (2000+2120+2240)	2280	12961,4	11860,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8814,3)	(9868,6)
Інші операційні витрати	2180	(791,7)	(604,6)
Інші витрати	2270	(147,4)	(42,2)
Разом витрати (2050+2180+2270)	2285	(9753,4)	(10515,4)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	3208,0	1345,0
Податок на прибуток	2300	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	3208,0	1345,0

Організаційна структура підприємства розроблена на підставі штатного розпису (додаток К) ФГ «Лузір'я» та представлена на рисунку П-1.

Рис. П-1. Організаційна структура ФГ «Лузір'я»

Джерело: авторська розробка.

ФГ «Лузір'я» займає досить сприятливе і вигідне місце розташування, так як основні центри придбання товарно-матеріальних цінностей знаходяться в м. Полтава.

Кліматичні умови, що складаються на території досліджуваного підприємства, дозволяють отримувати високі урожаї сільськогосподарських культур. Середньорічна температура повітря 8,2 С, тривалість вегетаційного періоду 210 днів. Кількість опадів в середньому за останні 10 років згідно даних Кобеляцької зональної метеорологічної станції становить 480-510 мм. за рік. Найбільше опадів випадає в травні та червні - близько 210 мм. Сніговий покрив за висотою не більше 30 см.

Літо в зоні місцезнаходження ФГ «Лузір'я» жарке (27 - 35 °С), а зима частіше малосніжна з температурою -15 - 20 °С.

Основним ресурсом кожного сільськогосподарського підприємства є земля. ФГ «Лузір'я» має у своєму розпорядженні високо родючі чорноземи із достатнім вмістом гумусу і незначною кислотністю. Якість земляних угідь, їх структура, а

Продовження додатку П

також ґрунтово-кліматичні умови сприяють успішному розвитку виробництва сільськогосподарської продукції.

Розглянемо як змінювалася площа сільськогосподарських угідь впродовж 2017-2019 рр. в таблиці П-1.

*Таблиця П-1***Склад сільськогосподарських угідь ФГ «Лузір'я», га**

Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4
Всього сільськогосподарських угідь	1346,17	1546,81	1562,89
З них: рілля	1319,17	1519,81	1535,89
сінокоси	17	17	17
пасовища	10	10	10
Питома вага в площі сільськогосподарських угідь: ріллі	97,99	98,06	98,27
сінокосів і пасовищ	2,01	1,94	1,73

Джерело: авторська розробка.

Як свідчать дані вищенаведеної таблиці, значних змін за аналізований період в площі сільськогосподарських угідь не відбувалось. Загальна площа сільськогосподарських угідь підприємства станом на кінець 2019р. становить 1562,89 га, частка ріллі яких становить 98,27%, а сінокосів і пасовищ - 1,73%.

Важливим етапом дослідження діяльності підприємства є аналіз динамічних змін фінансово – економічних показників, здійснений на основі фінансової звітності підприємства (додатки Л, М, Н) які наведені у таблиці П-2.

Фінансово-економічні показники діяльності ФГ «Лузір'я» за 2017-2019 рр.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10469,9	11856,5	12835,8	110,75
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8182,0	9868,6	8814,3	104,97
Чистий прибуток (збиток)	2158,7	1345,0	3208,0	150,41
Валюта балансу, тис. грн.	12183,7	14289,9	16974,7	118,04
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	831,6	1188,6	1633,7	140,19
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	1093,6	1303,0	1764,3	254,55

Джерело: авторська розробка.

Дані таблиці свідчать, про темпи зростання показників, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства перевищують темпи росту валюти балансу.

Такі співвідношення є задовільними і характеризують в цілому ефективність використання капіталу. Валюта балансу за проаналізований період збільшилася на 4791,0 тис. грн.

Збільшення дебіторської заборгованості свідчить про те, що підприємство використовує стратегію надання споживачам своїх послуг в позику. Також позитивним показником є те, що темпи росту дебіторської заборгованості значно перевищують темпи росту кредиторської заборгованості.

Розглянемо показники ліквідності на основі даних таблиці II-3.

Ліквідність означає здатність перетворити актив на грошові кошти швидко і без втрат його ринкової вартості. Вивчаючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань.

Показники ліквідності та платоспроможності ФГ «Лузір'я» за 2017-2019 рр.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,12	0,1	96,21
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,26	2,41	1,89	92,53
Коефіцієнт поточної ліквідності	8,9	7,39	6,45	85,16
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	6572,65	7593,55	8897,4	116,35

Джерело: авторська розробка.

На основі даних показників можна зробити наступні висновки, що коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2019 році зменшився в порівнянні з 2017 р. на 0,01. Такі показники коефіцієнта абсолютної ліквідності говорять про те, що протягом 2017-2019рр. підприємство не може негайно погасити всі свої поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності протягом 2017-2019 рр. перевищував нормативні значення. Це означає, що підприємство здатне погасити свої поточні зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт поточної ліквідності за досліджуваний період перевищує рекомендовані межі і становив 8,9, 7,39, 6,45 відповідно. Це означає, що підприємство своєчасно погашає всі свої зобов'язання.

Оцінка ділової активності передбачає виявлення результативності діяльності суб'єкта господарювання шляхом застосування комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, що формують оптимальне співвідношення темпів зростання основних показників, а також зумовлюють проміжні та кінцеві результати діяльності.

Важливою складовою аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства будь-якої сфери діяльності й форми власності є оцінка його рентабельності (таблиця II-4).

Показники рентабельності ФГ «Лузір'я» за 2017-2019 рр.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5
Рентабельність діяльності	20,62	11,34	24,99	137,69
Рентабельність виробництва продукції	127,96	120,14	145,62	107,55
Рентабельність активів	17,72	9,41	18,9	126,98

Джерело: авторська розробка.

Отримані значення показника рентабельності діяльності показують, що за проаналізований період ефективність господарської діяльності збільшилася, але не досягає нормативних значень. Причиною цього могло бути підвищення собівартості продукції під впливом інфляційних процесів в Україні, уповільнення розрахунків з контрагентами та ін. з одночасним збільшенням собівартості продукції, що вирощується ФГ «Лузір'я». Розрахунок показника рентабельності виробництва продукції дозволяє зробити висновок про, те що на підприємстві спостерігається тенденція до збільшення рентабельності продукції. В цілому слід зазначити, що динаміка показників рентабельності є позитивною.

Підводячи загальний підсумок за усіма вище наведеними розрахунками можна зробити висновок, що протягом 2017-2019 років підприємство є ліквідним та платоспроможним. ФГ «Лузір'я» є фінансово стійким підприємством. Ресурси, вкладені в діяльність, повертаються за рахунок грошових надходжень від реалізації продукції, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Поряд з позитивними моментами діяльності підприємства слід виділити і те, що за підсумками 2018 року спостерігається зменшення усіх показників рентабельності порівняно з попереднім роком, що може свідчити про неефективне використання ресурсів фермерським господарством.

Документальне забезпечення операцій із запасами на ФГ «Лузір'я»

Назва документау	Призначення	Інформація
1	2	3
Накладна	Оприбуткування запасів при їх надходження на підприємство	Можна побачити інформацію про оприбуткування запасів від постачальників, власного виробництва, а саме: назву запасу, обсяги надходження, одиницю виміру, ціну і загальну суму.
	Відображення реалізації запасів	Кількісна та якісна інформація про запаси, які відпущено покупцю
Товарно-транспортна накладна	Оприбуткування запасів при їх надходження на підприємство	Відомості про перевезений вантаж: найменування та кількість, інші ознаки, які дозволять однозначно ідентифікувати такий вантаж
Акт про приймання матеріалів	Відображення кількісних та якісних розбіжностей запасів при надходженні запасів на підприємство	Відомості про виявлені кількісні та якісні розбіжності з даними супровідних документів постачальника
Лімітно-забірна картка	Списання фактичної кількості запасів, витраченої на виробництво	Інформація про фактичне витрачання запасів у виробництво: найменування, дата, кількість

1	2	3
Накладна вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Відображення руху ТМЦ всередині підприємства або відпуск на сторону	Кількісна та якісна характеристика матеріалів, які відпущено у виробництво або на сторону.
Картка складського обліку матеріалів	Відображення руху запасів на складі	Інформація про рух матеріалів на складі за кожним сортом, видом і розміром в номенклатурних номерах.

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я».

Звіт про рух запасів на ФГ «Лузір'я»
по складу №1 (назва структурного підрозділу)
за травень 2020 року

Шифр	20811		20821	
	Кількість	Сума	Кількість	Сума
Назва матеріалів / операції	Селітра аміачна, т.		Насіння кукурудзи ДКС 3511, посівних одиниць	
Сальдо на початок періоду	2	15600	20	70000
Надійшло	10	75000	10	37000
Витрачено	5	38100	15	52500
Сальдо на кінець періоду	7	52500	15	54500

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я».

29 травня 2020 року (Дата)

Склав: _____

Шевченко В.Я.

Перевірив: _____

Деньга К.Л.

Додаток Т
Таблиця Т-1

Кореспонденція рахунків з обліку запасів на ФГ «Лузір'я»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Вдосконалення		Сума
				Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7
1	Оприбутковано на склад виробничі запаси, виготовлені на підприємстві (або повернення невикористаних)	20	23			2000,00
2	Оприбутковано приплід тварин	21	23			1500,00
3	Оприбутковано вирощену продукцію сільськогосподарського виробництва	27	23	271,272, 273,275	23	1400,00
4	Перенесено до складу виробничих запасів готову продукцію, товари тощо	20	26, 27, 28	20	26,271, 272,273, 274,275, 28	800,00
5	Оприбутковано запаси, які були придбані підзвітними особами	20,21,22, 27,28	372	20,21,22, 274,28	372	150,00
6	Оприбутковано запаси як внесок до статутного капіталу	20,21,22, 27,28	46	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	46	780,00
7	Відображена сума дооцінки запасів	20,21,22, 27,28	423	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	423	1500,00
8	Відображено надходження запасів від постачальників, підрядників чи інших кредиторів	20,21,22, 27,28	63,68	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	63,68	650,00

Закінчення додатку Т
Продовження таблиці Т-1

1	2	3	4	5	6	7
9	Оприбутковано лишки запасів, що були виявлені в процесі інвентаризації	20,21,22, 27,28	719	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	719	6750,00
10	Одержано дивіденди від інших підприємств у вигляді запасів	20,21,22, 27,28	731	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	731	7785,00
11	Списано виробничі запаси на основне виробництво	23	20			9800,00
12	Списано виробничі запаси на витрати, які пов'язані з виправленням браку	24	20			1450,00
13	Списано запаси на витрати, пов'язані з освоєнням виробництва нових видів продукції	39	20,21, 22,27, 28	39	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	5570,00
14	Списано запаси на загальновиробничі витрати/ адміністративні/ витрати на збут	91, 92, 93	20,21, 22,27, 28	91, 92, 93	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	9650,00
15	Відображено собівартість реалізованої продукції сільськогосподарського виробництва	901	27	902	271,272, 273,274, 275	7820,00
16	Відображена сума уцінки запасів	946	20,21, 22,27, 28	946	20,21,22, 271,272, 273,274, 275,28	520,00

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я», доповнено автором.

Статистична звітність, по якій ФГ «Лузір'я» є респондентом у 2020 році

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 3 5 0 1 0 7 2 2

Державне статистичне спостереження

Конфіденційність статистичної інформації забезпечується
статтею 21 Закону України "Про державну статистику" **ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО**

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою
відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

**ЗВІТ ПРО ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА ТА
КІЛЬКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН**
за січень - серпень 2020 року
(місяць)

Подають: юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб, які здійснюють сільськогосподарську діяльність - територіальному органу Держстату	Термін подання не пізніше 2 числа місяця, наступного за звітним періодом	№ 24 - сг (місячна) ЗАТВЕРДЖЕНО наказ Держстату від 06.07.2018 № 135
--	--	--

Респондент:

Найменування: **Фермерське господарство "Лузір'я"**

Місцезнаходження (юридична адреса):
Шевченко, с. ДМИТРЕНКИ, НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 39310
(поштовий індекс, область /АР Хмель, район, населений пункт, вулиця /просулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса):
Шевченко, с. ДМИТРЕНКИ, НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 39310
(поштовий індекс, область /АР Хмель, район, населений пункт, вулиця /просулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Рис. 2.2. Звіт ФГ «Лузір'я» за формою «24-сг (місячна)» за січень-серпень 2020р.

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я».

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 3 5 0 1 0 7 2 2

Державне статистичне спостереження

Конфіденційність статистичної інформації забезпечується
статтею 21 Закону України "Про державну статистику" **ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО**

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою
відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

ЗВІТ ПРО ЗБИРАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР
на "01" 1 серпень 2020 року

Подають: юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб, які здійснюють сільськогосподарську діяльність - територіальному органу Держстату	Термін подання не пізніше 2-го числа місяця, наступного за звітним періодом (у липні-грудні)	№ 37-сг (місячна) ЗАТВЕРДЖЕНО наказ Держстату від 14.06.2020 р. № 48
--	--	--

Респондент:

Найменування: **Фермерське господарство "Лузір'я"**

Місцезнаходження (юридична адреса):
Шевченко, с. ДМИТРЕНКИ, НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 39310
(поштовий індекс, область /АР Хмель, район, населений пункт, вулиця /просулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса):
Шевченко, с. ДМИТРЕНКИ, НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 39310
(поштовий індекс, область /АР Хмель, район, населений пункт, вулиця /просулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Рис. 2.3. Звіт ФГ «Лузір'я» за формою «37-сг (місячна)» за січень-серпень 2020р.

Джерело: матеріали ФГ «Лузір'я».

Оперограма товарно-транспортної накладної на ФГ «Лузір'я»

Подія	Бухгалтер	Керівник	Завідувач складом	Водій-вантажник	Завідувач складом покупця
Складання ТТН	●				
Затвердження правильності даних ТТН		●	●		
Завантаження продукції			●	●	
Доставка продукції				●	
Розвантаження продукції				●	●

Джерело: авторська розробка.

АКТ доробки зерна, насіння олійних культур і трав

від 11 жовтня 2020 р.Культура кукурудза, Вологість 18,5 %, Поле № 15, Клас 2 клас

а) Попереднє очищення зерна, насіння олійних культур і трав

Дата 10 жовтня 2020 р.очищено 20175 кгСміттева домішка 1020 кг. 5,06 % (до очищення)Маса зерна після очищення 19116 кг.Вологість зерна після очищення 17,9 %Сміттева домішка після очищення 0,8 %

б) Сушіння зерна, насіння олійних культур і трав

Дата 11 жовтня 2020 р.просушено 19116 кгВологість зерна до сушіння 17,9 %Маса зерна після сушіння 18650 кг.Вологість зерна після сушіння 13,5 %Сміттева домішка після сушіння 0,75 %в) Оприбуткуванню підлягає 18650 кг.11 жовтня 2020 року

Підпис: _____ Шерешило О.О.

_____ Івко С.Д.

_____ Деньга К.О.

Бюджетування діяльності ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Таблиця Ц-1

Бюджет реалізації продукції ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Показник	Кукурудза	Соя	Пшениця
Обсяг реалізації, тонн	1600	1200	1400

Джерело: авторська розробка.

Таблиця Ц-2

Бюджет вирощування ФГ «Лузір'я» на 2021 рік (тонн)

Показник	Кукурудза	Соя	Пшениця
Обсяг реалізації	1600	1200	1400
Залишок на кінець	360	420	300
Разом	1960	1620	1700
Залишок на початок	300	360	420
Обсяг вирощування	1660	1260	1280

Джерело: авторська розробка.

Таблиця Ц-3

Бюджет витрат праці ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Показник	Кукурудза	Соя	Пшениця
Обсяг вирощування	1660	1260	1280
Трудомісткість, год.	9960	7560	7680
Прямі витрати на оплату праці	498	378	384
Відрахування на соціальні заходи	109,56	83,16	84,48

Джерело: авторська розробка.

Продовження додатку Ц

Таблиця Ц-4

Бюджет виробничих накладних витрат ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Показник	Кукурудза	Соя	Пшениця
Насіння	996	756	768
Непрямі матеріали	398,4	302,4	307,2
Непряма заробітна плата	1159,2	907,2	921,6
Оренда землі	1792,8	1360,8	1382,4
Податки	597,6	453,6	460,8
Ремонт техніки	996	756	768
Інші	2975	2975	2975
Разом	8915	7511,1	7583

Джерело: авторська розробка.

Таблиця Ц-5

Бюджетна собівартість вирощеної продукції ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Показник	Кукурудза	Соя	Пшениця
Загальні витрати	9522,56	7972,26	8051,48

Джерело: авторська розробка.

Таблиця Ц-6

Бюджетна собівартість реалізованої продукції ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Показник	Кукурудза	Соя	Пшениця
Залишок готової продукції на початок	900	1340	1470
Собівартість виробленої продукції	9522,56	7972,26	8051,48
Залишок готової продукції на кінець	936	2604	960
Собівартість реалізованої продукції	9486,56	6708,26	8561,48

Джерело: авторська розробка.

Бюджетний звіт про рух грошових коштів ФГ «Лузір'я» на 2021 рік

Показник	Значення
Залишок коштів на початок року	400
Надходження коштів за рік	26780,5
Витрати коштів за рік	25546,04
Залишок коштів на кінець року	1634,46

Джерело: авторська розробка.

Оперограма процесу бюджетування діяльності на ФГ «Лузір'я»

Назва бюджету	Бухгалтер	Завідувач складом	Агроном	Голова ФГ
Бюджет реалізації		●		
Бюджет вирощування			●	
Бюджет витрат праці	●		●	
Бюджет виробничих накладних витрат	●	●	●	
Бюджетна собівартість вирощеної продукції	●			
Бюджетна собівартість реалізованої продукції	●			
Бюджетний звіт про рух грошових коштів	●			
Перевірка та затвердження усіх бюджетів				●

Джерело: авторська розробка.

Додаток Щ
Таблиця Щ-1

**Робочий аналітичний план рахунків до синтетичного
рахунку 20 «Виробничі запаси» ФГ «Лузір'я»**

			За місцем зберігання
201	Сировина та матеріали	2011	С. Дмитренки
		2012	С. Полузир'я

			За місцем зберігання
202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	2021	С. Дмитренки
		2022	С. Полузир'я

			За місцем зберігання		За видом палива
203	Паливо	2031	С. Дмитренки	20311	Дизельне паливо
				20312	Бензин
				20313	Масло
	2032	С. Полузир'я	20321	Дизельне паливо	
			20322	Бензин	
			20323	Масло	

			За місцем зберігання
204	Тара й тарні матеріали	2041	С. Дмитренки
		2042	С. Полузир'я

			За місцем зберігання
205	Будівельні матеріали	2051	С. Дмитренки
		2052	С. Полузир'я

			За місцем зберігання
206	Матеріали, передані в переробку	2061	С. Дмитренки
		2062	С. Полузир'я

			За місцем зберігання
207	Запасні частини	2071	С. Дмитренки
		2072	С. Полузир'я

Закінчення додатку Ш

Продовження таблиці Ш-1

			За видом матеріалів		За місцем зберігання		За місцем зберігання
208	Матеріали сільськогосподарського призначення	2081	Насіння	20811	С. Дмитренки	208111	Склад 1
						208112	Склад 2
				20812	С. Полузир'я	208121	Склад 1
						208122	Склад 2
		208123	Склад 3				
		2082	Мінеральні добрива	20821	С. Дмитренки		
				20822	С. Полузир'я		
		2083	Отрутохімікати	20831	С. Дмитренки		
				20832	С. Полузир'я		
		2084	Корми				
		2085	Інші матеріали с.г. призначення	20851	С. Дмитренки		
				20852	С. Полузир'я		

			За місцем зберігання
209	Інші матеріали	2091	С. Дмитренки
		2092	С. Полузир'я

Джерело: авторська розробка.